

1658 – ET ÅR AF JENS BIRCHERODS DAGBØGER

AF

JENS CHR. V. JOHANSEN

Biskoppen i Aalborg, Jens Bircherod, skrev dagbog. Det gjorde han udførligt fra 1658 til 1708; hver eneste side, der hver dækker en enkelt dag, i de overleverede dagbøger er delt op i tre felter eller kolonner med overskrifterne: 'res meæ', 'res patriæ' og 'res exteræ'. Efter hver måned følger et appendix med forskellige breve og dokumenter, som bestemt ikke behøver at have noget at gøre med månedens begivenheder.

Det mest overraskende er, at Bircherod skulle have begyndt at føre dagbog samme dag, han blev født, – men det gjorde han faktisk. Under 'res meæ' findes oplysningen 15. januar 1658, „Blef jeg syndige Menniske føed til denne Verden udi Odense“. Derefter fyldte dagbøgerne 51 kvartbind af papir, hvoraf de fire bind fra 1688 til 1691 desværre er gået tabt; alle bind er opbygget på samme måde som det første bind fra 1658. Som indledning til dagbøgerne står der over 15. januar 1658 „In nomine Jesu. Anno Christi 1658. Herren beuare min Jndgang, og min Udgang, fra nu og indtil ewig tiid ! Amen !“

Jens Bircherod var søn af Jacob Bircherod, der var professor ved gymnasiet i Odense, og Sille Riisbrich. Fra samme gymnasium blev Jens Bircherod ligeledes student i 1674, hvorefter han i 1676 blev teologisk kandidat. Hans karriere var i de følgende år knyttet til universitetet, hvor han bl.a. arbejdede i konsistoriums arkiv og var ansat ved universitetsbiblioteket. I 1684 blev han provst på Regensen, hvilken stilling han beholdt indtil 1688,¹ og professor i hebraisk. I 1692 blev han professor ordinarius ved det teologiske fakultet, men allerede i 1693 modtog han et tilbud om at blive biskop i Aalborg, hvilket han

¹ *Uddrag af Biskop Jens Bircherods historisk-biographiske Dagbøger for Aarene 1658-1708*, udg. ved Christian Molbech. 1846, s. x.

24. oktober besluttede sig til at tage imod.² Han boede herefter i Aalborg indtil sin død i 1708.³

Det må også være her, han begyndte at skrive sin dagbog. Det volder problemer præcist at afgøre, hvornår det skete.⁴ Men han må være gået i gang efter 1700; bindene før dette år indeholder nemlig oplysninger om datoen i såvel gammel som ny stil. Overgangen fra gammel til ny stil i Danmark fandt sted ved månedsskiftet fra februar til marts år 1700, da elleve dage blev udeladt. Bircherod oplyser 1. marts 1700, at nu gik man over til ny stil i tidsregningen, og fra 10. marts gives datoerne i dagbøgerne ikke længere på begge måder.

Benyttelsen af Bircherods dagbøger⁵ har i dansk historieskrivning været noget sporadisk, og Christian Molbechs indledning til udgivelsen i uddrag, og det bør understreges, at der netop er tale om uddrag, bærer vel en del af skylden herfor. Ikke mindst bemærkningerne om, at beretningen om Bircherods barndom er fyldt med „usikre Kilder, Bysnak, Kiællingesnak, Ammestuefortællinger og løse Rygter“, og at hans hensigt med at føre dagbøgerne tilbage til sin spædste barndom var „latterlig og urimelig“,⁶ kan have fået forskere til at overveje, om det var tilrådeligt at bruge Bircherod.

Denne kritik forekommer yderst malplaceret, når det tages i betragtning, at Molbech med suveræn foragt for Bircherods hensigter har sammenføjjet flere afsnit i sine uddrag, ofte taget såvel fra 'res meæ' som fra 'res patriæ'. Ikke desto mindre er Molbechs dom over dagbøgerne som værende tørre og skeletmagre usvigelig hård,⁷ og det skal

² Det kgl. Bibliotek, Ny Kgl. Samling 1986c 4° 'Jens Bircherods Dagbøger' 1693, se under denne dato.

³ Brevstoffet er udgivet af Carl S. Christiansen i flere publikationer med samme titel „Udsigt over en Del af Brevstoffet i Jens Bircherods Dagbøger“ i *Danske Magazin*, V:3, 1893, samt i *Personalhistorisk Tidsskrift*, III:3, 1894; III:4, 1895 og III:5, 1896.

I alle dagbøgerne har Jens Bircherod gengivet ca. 850 breve; brevene fra *Danske Magazin* angår ikke Jens eller hans far Jacob Bircherod, mens alle brevene i *Personalhistorisk Tidsskrift* enten er rettet til eller skrevet af Jens og Jacob Bircherod. Jens Bircherods breve dækker tidsrummet fra 1683 til 1708.

⁴ Molbech skriver lakonisk, at håndskriftet er begyndt i Bircherods senere leveår, se *Uddrag* (note 1), s. xxxi.

⁵ Anders Bæksted har i *Besættelsen i Tisted 1696-98 I-II*, 1959-1960 benyttet dagbøgerne, og han giver da også en positiv skildring af Aalborgbiskoppen.

⁶ *Uddrag* (note 1), s. xxx.

⁷ *Uddrag* (note 1), s. xxv.

da også indrømmes, at man fra tid til anden skuffes, når dagbøgerne går nøjere efter.

8. maj 1699 skriver Bircherod om to landemodesager, der skulle have været behandlet året før; i dagbogen står der (vid. 17 Dec. 98), men under denne dato findes der intet om landemodesager. Det sker også, at indførsler ikke blev afsluttet. 16. november 1699 skriver biskoppen om en dom ved landstinget i Viborg, som han ovenikøbet selv havde stævnet for denne domstol. Slutningen lyder, „Og faldt den saaledis, at“ – men det er slutningen, og den nysgerrige læser får ikke mere at vide. Disse og lignende eksempler kan tyde på, at Bircherod har haft travlt, og at nedskrivningen af dagbøgerne er foregået lidt vel hastigt. På den anden side er de årlige visitatsrejser omhyggeligt beskrevet, og det er ellers ikke noget, vi er vant til at finde. Rejseruterne i det store stift beskrives i overensstemmelse med dagbogens natur meget indgående.

Molbech beklagede sig også over, at 'res patriæ' og 'res exteræ' ikke fyldte meget i forhold til 'res meæ'. Alt, hvad der angik Bircherods personlige forhold, er blevet bogført, og det er da også rigtigt, at vi finder oplysninger om, hvem biskoppen og hans hustru havde til middag, og hvornår de var inviteret ud. Det er dog et træk i dagbogen, der bliver mere udbredt som årene skred fremad. Indførslerne kan også være meget indforståede, som når Bircherod 29. oktober 1702 skriver, „En ting, som skulde bleven mig mishagelig, fick jeg paa god maneer afvendt, og magede det saaledis, at den som i en ridicule vanité tenkte at söge sin fornøyelse, fick intet enten for sit haab, eller for sin umag.“

Molbechs bemærkninger gælder dog ikke for 1658, hvor kolonnen med 'res patriæ' er den mest omfangsrige, og hvor disse oplysninger alene fylder dobbelt så meget som 'res meæ'. Det er muligvis ikke bemærkelsesværdigt i betragtning af de vigtige begivenheder, der fandt sted netop i 1658. Det er da også årsagen til, at året 1658 er valgt til en undersøgelse af, hvilke kilder Bircherod anvendte til at rekonstruere de år, her eksempliciferet ved netop dette år, han ikke selv kan have haft erindring om. Det er nemlig også et særegent træk ved dagbøgerne, at Bircherod ikke oplyser, hvilke kilder eller litterære arbejder han har haft til disposition.

Denne mangel afhjælpes delvis af, at hans hustru, Søster Bartholin, efter mandens død søgte at sælge hans bøger og manuskripter på en

auktion, hvortil der blev udgivet et katalog.⁸ Men det er også kun delvist, for der må være noget, der enten ikke er medtaget i auktionkataloget, eller det har været af en sådan kvalitet, at det ikke kunne bortauktioneres. Dette kunne være private notater eller manuskripter, der var lånt af institutioner eller personer og derfor skulle tilbageleveres. Her iblandt må have været notater, Bircherod har gjort sig i Konsistoriums arkiv, mens han var ansat ved universitetet. Det fremgår af en meddelelse 22. februar 1658 om, at Konsistorium havde foræret provsten i Odense herred, Jacob Sperling og dennes hustru, en sølvkande, da disse i 1657 havde været værter ved et møde for universitetets rektor Jacob Knudsen og professor Christen Ostenfeldt i Odense. Af samme indførsel er det tydeligt, at Bircherod ihvertfald så tidligt som i 1686 må have overvejet at anlægge dagbogen, eftersom han skriver, at han 24. februar 1686 havde fået tilladelse til at gennemlæse Acta Consistorii.

Det er et slående træk ved 'res meæ', at indførslerne her naturligvis i vid udstrækning omtaler hændelser i Bircherods eget liv, og her har han f.eks. kunnet hente oplysninger hos sin mor Sille Riisbrich, der døde så sent som 1708, og af dagbøgerne fremgår, at han faktisk har haft en omfattende korrespondence med hende. En historie fra 16. marts om, at en tyv listede sig ind i gården, mens den lille Jens lå og sov, og stjal tøj fra familien Bircherod, må han næsten have fået fra sin mor. Af auktionkataloget ses det imidlertid også, at der har eksisteret „En stor Genealogisch Bog“ og „En dito udj samme Materie, Autore Joan. Bircherodio“,⁹ som han har kunnet benytte.

I 'res patriæ' findes tillige en lang række oplysninger om dødsfald og begravelser blandt kendte mennesker og blandt præster samt om ordinationer af nye præster; i den forbindelse skal det understreges, at halvdelen af disse oplysninger for 1658s vedkommende drejede sig om fynske forhold, som Bircherod har haft godt kendskab til; og at ti ud af femten indførsler om jyske hændelser behandlede ting, der var foregået i Vendsyssel, hvor Bircherod har kunnet trække på oplysninger, der fandtes i det biskoppelige arkiv i Aalborg. Blot for at nævne et par enkelte indførsler oplyses det 17. marts, at Fyns biskop Laurids

⁸ *Catalogus Bibliothecæ viri nobilissimi Dn. D. Johannis Bircherodii Episcopi dioeceseos Aalborgensis*, Hafniæ 1709. Auktionen fandt sted i København, skønt der i auktionkataloget står Aalborg, hvilket er udstreget, og ikke i juli 1709, som også er udstreget, men i september.

⁹ *Catalogus Bibliothecæ* s. 15.

Jacobsen indviede den nye præst i Bogense Hans Jacobsen Sperling; Vendsyssels biskop Anders Andersen Ringkøbing ordinerede 7. april Mads Jensen, der var udpeget til præst i Raabjerg; 13. juni holdt præsten i Flødstrup på Fyn Hans Nielsen bryllup med Karen Olufsdatter i Odense; og 8. juli døde præsten i Raabjerg, Claus Nielsen, hvorefter han kunne efterfølges af den tidligere nævnte Mads Jensen. Alt i alt er det således ikke oplysninger, det har voldt Bircherod større besvær at fremskaffe.

Langt større problemer volder det at besvare spørgsmålet, hvilke kilder Bircherod benyttede til at skrive om de spændende begivenheder, der foregik i 1658. Bircherod omtaler indgående fire hændelser, der kan benyttes som udgangspunkt for en diskussion heraf. I marts er det mødet på Frederiksborg slot mellem den danske og den svenske konge; i august-september er det de første dansk-svenske batailler under Københavns belejring; i december er der to begivenheder, Bircherod meget omhyggeligt beskriver, dels et angreb på det svensk besatte Sønderborg slot, dels Bornholms befrielse.

Når mødet på Frederiksborg slot 13. marts påkalder sig særlig opmærksomhed, skyldes det Bircherods detaljerede beskrivelse med oplysninger om, hvorledes gæsterne sad ved middagsbordet. End ikke en lille detalje som den, at en forskærer stod ved siden af den danske konge, mangler. Rent umiddelbart kunne meget tyde på, at Bircherod havde hentet beskrivelsen fra en tysk bog *Theatrum Europæum*,¹⁰ der udkom i 1667. Her oplyses det nemlig også, at der stod en forskærer ved bordet (se s. 757); når det alligevel skal overvejes, om Bircherod har anvendt *Theatrum Europæum*, skyldes det, at deltagerne i middagen er anbragt på en anden måde i dette værk end hos Bircherod. Vælger vi at tro på en afskrift, må vi også hævde, at Bircherod har taget sig kunstneriske friheder. Men skulle det være tilfældet, kan det ikke andet end undre, at der ikke er overenstemmelse mellem Bircherods beskrivelse af belejringen af Sønderborg slot og den tilsvarende i *Theatrum Europæum*.¹¹ Der er således en del, der for middagen på Frederiksborg slots vedkommende tyder på et fælles forlæg, men at Bircherod m.h.t. fortællingen om Sønderborg har benyttet sig af andre kilder.

¹⁰ *Theatrum Europæum, oder Beschreibung aller und jeder denkwürdigem Geschichten so sich hin u. wider in der Welt, fürnehmlich aber in Europa und Deutschen Landen von J. 1617 bis 1718 zugetragen haben.* Tomus VIII. Frankfurt am Main 1667.

¹¹ *Theatrum Europæum*, (note 10), s. 933-934.

Afsnittet om Bornholms befrielse er måske det, der klarest viser, at Bircherod har haft kilder til disposition, der ikke længere kan opspores. 8. december oplyses det, at Bornholms kommandant oberst Johan Printzensköld begav sig fra Hammershus slot til den lille flække, Hasle, hvor han beklagede sig til toldbetjentene over, at den svenske konges rettigheder var blevet krænkede, da de forfaldne skatter ikke var blevet afleveret. Oplysningen om, at Printzensköld kom til Hasle, er i denne sammenhæng betydningsfuld, da Ebbe Gert Rasmussen oplyser,¹² at Vitus Berings *Obsidio Hafniensis et eorum, quæ, eâ durante, per septentrionem fere omnem, ad memoriam illustria contigere, stricta enarratio* fra 1676¹³ er den tidligste trykte beretning, der kender til rejsen over Hasle mod Rønne. Bering skulle have disse oplysninger fra den såkaldte 'Kofoedske Relation'¹⁴ fra 1658. Men Bircherod må have kendt andre kilder, som han citerer. Sammenlignes der først med den 'Kofoedske Relation', viser det sig nemlig, at hele beretningen om Printzenskölds hustrus forsøg på at forsvare Hammershus, efter at hendes mand var blevet dræbt i Rønne, ikke findes i 'Relationen'. En sammenligning med *Obsidio Hafniensis* giver til resultat, at Bircherod har langt flere konkrete oplysninger, end Bering har med, og at de ordrette overensstemmelser indskrænker sig til få (og banale) vendinger; blandt disse kan nævnes „en liden Flecke...nafnlig Hasle“, der hos Bering s. 141 gengives som „Hasloam, urbeculæ id nomen“; Bircherod skriver om Printzenskölds „Legeme...fört op paa Byens Raadhus“, hvilket Bering s. 142 omtaler som „Cadaver deportatum in Curiam“, og endelig fortæller Bircherod, at oberstens hustru „nyligen hafde giort Barsel“, hvilket hos Bering findes beskrevet s. 143 som „recens enixâ prolem“.¹⁵ Der kan på baggrund af disse sammenligninger ikke herske tvivl om, at Bircherod har kendt andre kilder end den 'Kofoedske Relation' og Berings *Obsidio Hafniensis*, men også at der næppe er grund til at tvivle på troværdigheden af Bircherods beskrivelse.

Skal spørgsmålet om kilderne til beskrivelserne af Københavns belejring diskuteres, er det jo ikke, fordi der er mangel på samme. Der er både udgivne og uudgivne, og når det tages i betragtning, hvornår

¹² Ebbe Gert Rasmussen: *Bornholm og arveriget. En oversigt*, Rønne 1985, s. 13.

¹³ Vitus Bering: *Obsidio Hafniensis et eorum, quæ, eâ durante, per septentrionem fere omnem, ad memoriam illustria contigere, stricta enarratio*, U.st., 1676.

¹⁴ KB, Ny kgl. Samling 398e fol.

¹⁵ En tak skal lyde til bibliotekskonsulent Jacob Thomsen, der har sammenlignet Bircherods tekst med Berings „højstemte“ latin.

Bircherod har skrevet sin dagbog, har han kunnet udnytte næsten alle disse beskrivelser. Der er imidlertid flere problemer, der skal overvejes, og man stilles over for spørgsmålet, hvorvidt man skal formode et tabt forlæg for Bircherod, eller om man skal begynde at spekulere over, om han har broderet videre på dels et udgivet værk dels et manuskript om svenskernes belejring af den danske hovedstad.

Det første punkt, der bør tages op, er omtalen i 'res patriae' af de to rigsråder Mogens Høg og Christen Skeels samtale 10. august med Karl X Gustav i Ringsted før belejringen. Den svenske konge beskyldte danskerne for selv at være skyld i, at han havde besluttet sig til at genoptage krigshandlingerne, og da de to rigsråder forlod Ringsted, sagde den svenske grev Slippenbach til dem, at „det måtte være Danis lige meget, enten deris konge hedde Fredericus eller Carolus, item at det gjorde ham ont, at den skønne stad Kiøbenhafn, og dends Jndbyggere skulle saafremt, at icke nu submitterede sig, drukne og omkomme i deris eget blod“. Tidligst på selve begivenheden er en beretning Høg og Skeel selv skrev til Frederik III om rejsen til den svenske konge, og i forhold til Bircherod er der visse uoverensstemmelser. I denne beretning omtaler Slippenbach København som den „statellig“ by, mens der hos Bircherod står den „skønne“ stad; Slippenbach taler om „Mange thusinde Mennesker“, og der står intet om, at indbyggerne skulle drukne i deres eget blod, og ejheller at de skulle „submittere sig“. ¹⁶ Også Johan Sirckes kendte til mødet i Ringsted, men hos ham skulle Slippenbach have sagt, at danskerne ikke kunne have noget imod, hvorvidt kongen hed „Karl Gustav, Frederik, – eller Christian“. ¹⁷ Endelig har Gunde Rosenkrants omtalt mødet, men meget kortfattet, idet han skriver, at de danske udsendinge havde fået at vide, at det kunne være underordnet, hvem der var dansk konge. ¹⁸ Der har således eksisteret en tradition om mødet, men det forekommer tvivlsomt, at Bircherod direkte har benyttet sig af disse tre omtalte skrifter.

11. august begyndte Karl X Gustav angrebet på København; endnu en gang må det påpeges, at det er svært at se, hvorfra Bircherod har sine oplysninger. Rent umiddelbart ville det være mest oplagt at mene,

¹⁶ Det kgl. Bibliotek, Uldall 385 4°.

M. Hoegs og C. Scheels Beretning til Frederik III om rejsen til den svenske konge 9.- 11. august 1658.

¹⁷ Det kgl. Bibliotek, Gl. kgl. Samling 2680 4°. Johan Sirckes Lubecensis, 'Historia Obsidionis Hafniensis'.

¹⁸ Gunde Rosenkrants: *Speigel Dänischer Trew und Schwedischer Untrew*, U. st. 1659.

at det måtte være Anders Matthiesen Hiøring, der var ophavsmand, da han har skrevet udførligt om belejringen. Hiøring var præst ved Vartov, og fra hans hånd foreligger der ikke mindre end to trykte beretninger og et manuskript.¹⁹ Når det forekommer så oplagt, skyldes det ikke mindst, at der i auktionskataloget over Bircherods bøger oplyses, at han ejede det ene af disse værker.²⁰

Som præst ved Vartov er det naturligt, at Hiøring bruger megen plads på at skrive om svenskernes angreb herpå, og Bircherod har da også meget med herom, men langt fra i samme udstrækning som Hiøring. Hvis Bircherod skulle have benyttet Hiøring, må det betyde, at han har forkortet dennes beretning meget, eller han har simpelthen haft et andet forlæg. En del tyder på det sidste. Under 11. august får vi hos Hiøring beretningen om den 'Nye Kirke' udenfor Nørreport, der blev sprængt i luften; det forekommer næsten utænkeligt, at Bircherod – om han havde kendt denne – skulle have udeladt Hiørings gribende beretning om mureren, der ville redde klokken i den 'Ny Kirke'.²¹ Der er også interne uoverensstemmelser mellem Hiøring og Bircherod, idet vi hos den førstnævnte oplyses om, at Københavns porte blev lukket om aftenen før angrebet, mens det hos Bircherod foregik om morgenen. Bircherod fortæller, at svenskerne skød kanonkugler på 12, 16 endog 20 pund ind i København, mens Hiøring intet oplyser om kuglernes vægt. Om 23. september fortæller Bircherod, at borgmester Hans Nansens hus blev skudt i brand med gloende kugler; at de gloende kugler faldt over Nansens hus oplyser Hiøring ikke. Endelig er der under 16. oktober hos Bircherod en beretning om en norsk student, der i et hus ved stranden blev dræbt af en svensk kugle, mens han spillede brætspil med en ung herremand. Præcis samme beretning gengiver Hiøring, blot med den markante forskel, at han ikke oplyser, at studenten var nordmand. Skulle Bircherod have benyttet sig udelukkende af Hiøring som forlæg, forekommer det helt

¹⁹ Anders Matthisøn Hiøring: *Leyrs-Krantz. Det er hvor underlige ja som gandske Miraculosi Gud haffuer forsiuuet oc bevareedet Kongelige Hus oc Residenze Kiøbenhaffn i denne Beleyrings Tid fra den 11. Aug. 1658 indtil 27. May 1660, 1660; idem., Leyres Politie Det er: Hvad Skick oc Ordning udi Kiøbenhafn er holden fra den 11. Augusti 1658 der Beleyringen begyntis indtil den 11. Feb. 1661, 1661; og Anders Matthisøn Hiøring, [Det kgl. Bibliotek, Gl. Kgl. Samling 2683 4°] 'Leyres eller Beleyrings Dagverck' (1663).*

²⁰ *Catalogus Bibliothecæ* (note 8), s. 104.

²¹ Hiøring, „Leyres eller Beleyrings Dagverck“.

utænkeligt, at Bircherod skulle have digtet og tilføjet den lille oplysning om, at der var tale om en *norsk* student.

Bircherod havde også den bog, Henrich Madsen Vallensbeck, der var præst ved Kvæsthuset og hjælpepræst ved Holmens kirke, udgav,²² men det er givetvis ikke den, han har benyttet sig af.

Der er flere udgivne danske bøger²³ og manuskripter²⁴ om Københavns belejring, men Bircherod har heller ikke benyttet sig heraf. Ligeså er der bøger om Karl X Gustavs felttog mod Danmark.²⁵ Hos Terlon skrives der således om den svenske konges modtagelse 31. januar i Odense,²⁶ men skulle Bircherod have kendt og benyttet den franske gesandts skrift, forekommer det besynderligt, at han i sin beskrivelse indfører navnene på de fem danske rigsråder, der opvartede kongen med „ydmyg submission“.

Det må betyde, at Bircherod enten har støttet sig til skrifter, der nu er gået tabt, eller, og det forekommer mere sandsynligt, har draget fordel af sit arbejde i konsistoriums arkiv og ved universitetsbiblioteket. Her har han kunnet samle materiale til de dagbøger, han på et tidligt tidspunkt af sit liv synes at have planlagt.

En vurdering af dagbøgernes værdi kan være lidt svær at give. På den ene side findes der mange oplysninger, der set fra alle sider forekommer intetsigende og blot kuriøse; på den anden side indeholder dagbøgerne – omend meget kortfattet – informationer, der kaster et

²² Henrich Vallensbeck: *Diarium Polemicum metricum Obsidionis Hauniensis Eller en Daglig Tegnebog Judehollandis Den Himmel-frelste Kongelige Stads Kiøbenhaffns Beleyrings Jdretter*, 1660. Se *Catalogus Bibliothecæ* (note 8), s. 47.

²³ *Obsidio Hafniensis cum Prælio ad Oresundum* (1661) samt de allerede omtalte af Henrik Vallensbeck og Vitus Bering.

²⁴ Det kgl. Bibliotek, Gl. kgl. Samling 897 Fol., 'Obsidio Hafniensis Anno MDCLVIII' samt det allerede omtalte af Sircke.

²⁵ *Relation, öfwer thet som sigh uthi Kongl: May:s Expedition på Fyen och Seeland tildragit hafwer ifrån thet Hans Kongl: May:t Affreeste ifrån Wismar den 5. Januarij, thil thetz hans Kongl: May:t kom heem til Götheborg den 22. Martij Åhr 1658*. Stockholm, 1658; Roger Manley, *The History of the Late Warres in Denmark Comprising alle the Transactions, Both Military and Civil; During the Differences Betwixt The Two Northern Crowns, in the Years, 1657, 1658, 1659, 1660*, London 1670; Philip Meadowe: *A Narrative of the Principle Actions Occuring in the Wars Betwixt Sweden and Denmark*. London, 1677; *Memoires du Chevalier de Terlon, Pour Rendre Compte au Roy, de ses Négociationes, depuis l'Année 1656 jusqu'en 1661*, I-II. Paris 1681 og Samuel von Pufendorf, *Sieben Bücher von denen Thaten Carl Gustavs König in Schweden*, Nürnberg 1696.

²⁶ Terlon 1681 (note 25), s. 15

lidt andet lys over adskillige begivenheder. Her skal blot nævnes, hvorledes den 13-årige Jens sammen med familien 26. juni 1671 foretog en større sommerselskabsrejse til Vissenbjerg, hvor en troldkvinde blev brændt hen på formiddagen; og det er faktisk en af de meget få oplysninger om en henrettelse af en heks, der findes udenfor retsprotokollerne. 'Besættelsen i Thisted', der fandt sted 1696-1698, skal nævnes i samme forbindelse.

Molbechs vurdering af værdien af Bircherods dagbøger forekommer at være alt for dyster, under alle omstændigheder når det gælder året 1658. Set fra et historisk-metodisk perspektiv kan det hævdes, at Bircherod her har støttet sig på kilder, der giver et levende billede af forholdene i det år, der frembragte så skelsættende begivenheder i den danske historie.

RES MEÆ 1658

D. 15. (25. stil n.) Jan. Blef jeg syndige Menniske fød til denne Verden udi Odense om Natten Klokken henved 2 slet, Parentibus Jacobo Bircherodio et Silla Risbrich Thomæ fil.

Gud, som drog mig af min Moders Lif, og vaar min tilliid, der jeg endnu laa hos min Moders Bryst, lad din Barmhiertighed være hver morgen ny over mig dit arme creatur, og regier ved dit naadige forsiums öye mit lefnetz vandring igiennem denne Jammerdal, dit guddommelig Nafn til ære, min Næste til gafn og gode, mig selv til tiemelig og ævig velfart og salighed.

D. 20. (30.) Jan. Blef jeg ved den hellige Daab indlemmet i min Frelser Christu udi Sanct Knuds Kirke. Min Døbefader vaar M. Jacob Sperling, ædis ejusdem sacræ Pastor primarius. Mine faddere vaare: Min Morfader Borgemester Thomas Brodersen, min Mosters Mand Doct. Stephanus Ram, min Mormoders Moder Abigail Hasebarts sal. Borgemester Otthe Knudsens, som baar mig til Daaben, og min Mormoder Birgitte Ottesdatter, som gik hos hende.

O Tre-Eenig Gud med Navn Fader, Sön og hellig Aand, som mig döbte med Ord og vand, hielp jeg bær mit Navn med Gavn, holder din Pagt Christelig, Troer paa dig ret hiertelig, Vorder salig æviglig !

D. 23. Januar (2. Febr.) Hafde vj Novilunium circe horam undecimam antemeridianam. Og er dette saa den förste gang at Nyet i min tiid er bleven tendt, saasom jeg sextô post January Plenilunium die er föed.

D. 26. Januar (5. Febr.) Vel skulde det store og kronede F, hvis Regiering jeg vaar fööd skaffe sine Underhavende en tryg værn og beskiermelse, dog alli-

gevel kunde denne Potentats Magt icke holde to forfærdelige F, nemlig frost og frygt, ude fra os, ja end icke forhindre, at de samme jo snarligen vilde drage det tredie F, nemlig Fienden, med effter sig. Saa det var i denne tredobelt henseende, et saare ubehageligt F, hvis magt vi nu effter Guds Villie, skulde være undergivne. Gud skee Tak, at jeg endda kunde uden ringeste bekymring for nogen af deelene, krybe ned under min Vugge-dyne, saa lenge det stod paa.

D. 29. Januar (8. Febr.) Saa er da effter en kort forhalning den Dag og stund fremlakkit, paa hvilken det maa hedde om mig, som om andre Guds fornufftige Creature: Jeg skal see himlene, dine Fingres Gierninger, Maanen og Stierne, som du beridde; da jeg effter solens Nedgang, fik corniculatam lunam, som skinnede igiennem vore Stue-Vinduer ind til os, förste gang at skue, dog med ingen anden Speculation, end den, som recens nati, effter deris capacitets maade, kand have.

D. 31. Jan. (10. Febr.). Midt under Guds Tienestes Forretning om Formiddagen kom Bud ind i voris Kirrke (i Odense) til Byens Magistrat, at Kongen af Sverrig med sin Krigs- og Hof-Suite var i Vente. Hvorudover de samtligen, necdum finitis sacris, motte löbe ud, og de fleste af Menigheden gave sig icke helder lang Stunder, førend de fulgte efter. Hvad skulde vel vor Lands og Stads Jndvaanere nu sige? Af Söndagens Evangelio hafde mand hört, hvorledis en stor Storm opreystis i Havet, saa at Skibet skiultis af bölgerne, da Jesus laa og sov. Ja, hafde det været saa vel, at en sterk Storm motte have oprört Bölgerne i Havet, der den stille Frost i disse Dage belagde Havet med en skadelig iis-broe, da hafde fienden icke saa lettelig kommet over til os. Dog motte mand her hos bekiende, at den grumme Krigsmagt, hvilken, som en Floed oversvömmede Landet, repræsenterede fuldkommelig Havets brusende bölger, naar de af den Allerverdste Storm ophævis. Jmidlertiid laa jeg liden stakkel med min Frelser og sov, agtendis aldelis intet effter, hvorledis disse belli fluctus ac procellæ brusede hos os. Men hvad er det, at tale om? Thi min Modværn imod disse Havs-Bölgers Gevalt skulde vel have bleven lige saa giev, som de andre mine Landmænds, om endskiönt jeg da kunde have været baade voxen og aarvaagen, Men at Jesus den store Israels Vægter, som aldeene kand og maa bevare os, hand laa selv og sov, imedens denne Martis furor saaledis rasede, og siuntis intet at skiöttte om vor arme Lands farlige tilstand, det hafde andet at sige.

D. 2. Februar. Iblant de fastedage, hvilke ved den Christen Kierkes anordning ere introducerede, maa Maria Kirkegangs eller Reenselsis Dag være den förste, hvis soel jeg udj min Tiid faar at skue, nu min Moder, som har undfanget

mig i Synden, efter sin kirkegang venter, og vj begge in pretiosissimo animarum λύτρον voris aandelig renselse erlanger. Du lilde Barn deylig og skiön, Gud Faders og Mariæ Sön, som i dag, til din ceremonialiske renselses fuldbyrdelse dig udj Templen fremstillede, lad mig syndige Noer ved din Verds-kylds krafft være rensed fra den fordervelig Synde-smitte, som kand giöre min dyrekiöbte Sjæl for dine guddommelige öyne mishagelig!

D. 3. Februar. Nascitur in pago Bristte Sellandiæ Johannes Petri Grifte, Patre loci colonô, futurus ex ordinatione Divinâ primus, cujus sacra verba, in publico piorum cætu, auribus hauriam, ubi provida Numinis supremi benignitas honorabilem muneris mei stationem, fortunatumq' mearum sedem ad sinum Lymvicum aliqvando transtulerit; primus itidem, qvi mihi mysticum Salvatoris epulum ibidem ministrabit; primus deniq, qvi, me nobilis emporii Clerum regente, honestum à conspicuâ ejusdem societate abitum maturabit.

Vid. d. Mart.

D. 5. Februar. Far Vel Kong Carl, mit Föde-Land Gik aldt for fage dig til haand, Der du din Food fik festet paa Fynske Grund Vj ey begier' at bliv' paa saadan maade meer af fremmed hærdskab giestet.

D. 7. Februar. Fra denne Dominica Septuagesima, og indtil Dominicam 23 post Trinitatis inclusive træffede alle Söndagene samt Paaske og Pintzedag, og de andre festa mobilia, i nærværende Aar paa en tiid ind, baade efter Calendarium Julianum og Gregorianum.

D. 8. Februar. Hafde vj Plenilunium Februarij strax efter Midnat.

D. 12. Februar. J Mag. Stephani Fuhrmands Prognistoco over nærværende Aar finder jeg disse ord ad Medium Februarij antegnet Vielen wil hie Glück, etlichen aber auch gross unglück and die seite treten.

D. 14. Februar. Hvo hafver ören at höre med, hand höre; siger Christus in hodierno Evangelio. Men hvad vaar det, som mine ören nu fick at höre? Min egen græde-stemme, Ammens sang og smigerröst, Fiendens karbiners og musqveters liud paa vore gader. Og dog Vidste jeg aldels intet at judicare om hvis jeg i saa maader dagligen motte höre. Hvad Aanden, ved Prædicantens Tunge, taler til Meenigheden, hafde jeg vel ogsaa den eene gang hört, da jeg til igienfödselsens bad i Guds huus blef henbaaren, men uden nogen skiönendis efftertanke. Dog alligevel, om interna Spiritus Sancti per fidem operatio, maa som en Aandelig Hörelse gielde for Gud, da vaar jeg visseligen allerede en hörendis Lem udj hans Meenighed, og kunde in ipsa hac mea infantiâ sige med Samuel: Tal, Herre, thi din Tienere hörer det.

D. 19. Februar. Holdte min Döbe-Fader M. Jacob Sperling sin sidste prædiken i Sct. Knuds Kirke, dog ganske svag og skrøbelig.

D. 20. Februar. Det skal være en gammel Regel: At saa lenge, som Lerken siunger for Kyndelmiss, ligesaa lenge maa den tie der effter. Men den haarde winter-tvang lagde vel i aar tavshed paa samme fugls Næb, icke aldeeniste för Kyndelmisse, men end og nogle uger dereffter. Jmidlertiid har den daglige Amme-stue-sang, og muliercularum Nynen inde hos mig, den sonum soporiferum i mine ören, som Lerkens Qvidren i luften icke kunde have forarsaget.

D. 22. Febr. (4. Mart.) In Actis Consistorii Hafniensis (hvilke mig, post integri cycli solaris revolutionem, (vid. 24. Febr. 86) allerførst tillades at giennemlæse,) findes dette efterfølgende indført: Rector Dr. Jacob Knudsen gav den 7. Martii (ann. 1657) tilkiende, at hans og Dr. Ostenfeldii Vert og Vertinde, nemlig M. Jacob Sperling, og hans Hustru, vilde slet intet annamme for deres Fortæring, og andet mere, nu til Mødet i Odense. Blev derfor af samtlige Professoribus samtykt, at der skal kjøbes et Silbergeschir paa 60 Lod Sølv, og M. Jacob Sperlings Quinde til Foræring skikkes; et paulo infra: D. 16. Maii blev læst M. Jacob Sperlingii Taksigelses-Brev for den Sølv-Kande, hannem var skikket til Foræring for den Umag og Bekostning, som han og hans Hustru hafde med Universitetets Middel, hvilke vare skikkede til det Odense Mode.

D. 1. Martij. Vidit Septentria noster nuperrimè finita sævi Martis discriminas. Sed ecce, illa eadem mensis à Marte nomen trahens repentè subsequitur. Omen pacis ocyüs rumpendæ hanc dierum successionem si quando vocavero, non me vanè judicâsse, dicat posteritas.

D. 2. Martij. Hac ipsa venerandis tuis canis fatali hyeme aqvam capiti meo aspersisti B. Mag. Sperlingi. Jam tuo capiti glebam alius Mysta injicet.

D. 3. Martij. Den første Tamperdag i min Tiid, da hine spliidagtige Egte-folck stillis for Capitels-Retten. Hvi kunde da vore Nordiske Potentater icke ramme en beqvemmeligere dag, end denne, til deris remarquable og fortrolige samling?

D. 6. Martij. Habitum est primum post meam nativitatem Examen Theologicum in Consistorio Hafniensi, Examinatoribus Dr. Jacobo Canutio, et Dr. Joh. Wandalino Theologis, Notariô M. Georgio Hilario, Mathem. P.P. Candiderant sequentes:

Clemens Christierni Clementinus
Johannes Johannis Kirck

Bartholus Canutius Glad
 Petrus Jacobi Vinslovius
 Michael Severini Calundanus
 Matthias Danielis Gemzæus
 Petrus Andreæ Cimbriportuanus
 Matthias Georgii Falsterus
 Johannes Davidis Hafniensis
 Henricus Johannis Hafniensis
 Janus Jacobus Drobyensis
 Paulus Christierni Othonianus
 Casparus Georgii Ortunganus
 Casparus Christierni Clingius
 Nicolaus Johannis Drostorph
 Axilius Francisci Wiburgensis
 Laurentius Thomæ Wiburgensis
 Petrus Martini Rincopiensis
 Matthias Jani Mörchius
 Severinus Antonii Corvinus
 Laurentius Christierni Hafniensis

Horum nema rejectus est, sex adepti sunt Characterem Laudabilem, octo illum, qvatuor non contemnendum, et tres mediocrem.

Actus hujus Theologici descriptionem, ad res meas primâ facie non adeò pertinentem, cur huic columnæ inseruerim, in Menis Appendice indicabitur.

D. 10. Martii. Det hedde vel nu, at vi skulde have Fred. Men, hvad Fred? Sagde Jesu 2. Reg. 9 v. 22. Og det samme maatte vel mit Folk og Land sige. Thi domus mea paterna, saavel som og de andre Indbyggeres Huse i Staden og Landet, blev fremdeles endnu, ligeson tilforn, med Svensk Indqvartering besværges.

D. 14. Martij. Martij. Evangel. Luc. 11 V 27.

Saligt er det lif, som baar dig, og de Bryst, som du diide.

For nogle uger siden laa Jeg Stymper i den mørke Vraa, som Moders Lif maa nevnis.

Endnu min appetit og Lyst Er kun til Melk af Qvinde-Bryst, hvor daglig meer maa levnis

Naar jeg endskiönt har faaet nok O Gud som en utallig flok saa vel af smaa som store, Forsørger stedse rundelig

See dog i Naade ned til mig Og lad dit Barn blant vore Ny-planted Poder ved din Kraftt En yndig fremvext flor og safft paa Jorden stedse nyde !

Til mig lad sigis, hvor jeg gaar: Velsignet er det lif, dig baar, og de Bryst, som du diide.

D. 16. Martij. J hvor vel min Aarvaagenhed nu ickun kunde bestaa in oculorum apertione, men ingenlunde i nogen gavnlig tilsium inden dörrene, saa befandtis dog, at min sövn kunde per accidens et consequenter foraarsage en og anden skade i Huuset. Thi der jeg om efftermiddagen var falden i sövn, og de som skulde tage vare paa mig, gick der udover ud af kammeret til andre deris sysseler henne i baggaarden, listede en Tyv sig ind igiennem Gadedören, som stod aaben og ved forefunden leylighed gick ind der, som jeg laa, bortsnappeede nogle Lin-klæder, samt andet Tiöy, og gick der med sin Kaas. Hvilket ey hafde skiedt, om Folkene icke vaare, propter soporem meum, som sagt er, af cubiculo meo undviigede.

D. 18. Martij. ** Qvandoquidem haud inutile judicabitur, in diariis his rerum Superioris seculi præcipuè memorabilium Jubilæam memoriam curiositati posteritatis reservare, et, pro harmonicâ temporum conciliatione, diebus suis hic illic inter res meas [notulâ ** præmissâ] apponere, hanc præsens columna observationem sibi inscriptam retineat; Anno 1558 d 18 Marty Ferdinandum Primum, Imperatorem Romanum, solenni coronationis actu diadema Imperii in Comitibus Francofurtensibus suscepisse, præsentem, præter complures alias Principes et Magnates, nostro Friderico II. tunc qvidem Principe electo postmodum verò Rege danorum.

D. 22. Mart. Nascitur in prædio Tygæano, Rosholm dicto, Daniel Joannides, Domini Jani Chilian Staxtrupiensis sacerdotis filius. Hic inter sacrorum curatores, Ephoria meæ Ecclesiasticæ olim committendas, primus erit, qvi, post salutatas à me Cimbricas oras viam carnis universæ calcabit, ubi meum ad Lymvica litora adventum gelidis suis satis præveneret. Vid. 23 Febr. 94.

D. 23. Mart. Hafde vj Novilunium ved 7 slet om efftermiddagen, og fra denne tiid begynte det först at blive, post plenam frigonis, mildt i væiret.

D. 25. Martij. Liigesom Börn ere blefne deelagtige i forældrenis kiöd og Blod, saa er Christus og bleven deelagtig i det samme. Ebe. 2. Det første har Gud og Naturen i nærværende aar paa mig fuldkommet. Det sidste at være i tiidens fylde paa min frelsere fuldkommet, gifver nærværende dags helligholdelse tilkiende.

D. 26. Martij. Si tenellis meis manibus plausum edere possem, utiq. illum postulare primus post me natum consecrationis Ecclesiasticæ actus, in Diæcesi Vandalicâ hodie decenter celebratus; qvippe qvi Reverendo Clericorum Ordini initiat Virum Religiosum, et inter villatos dictæ diæceseos Nestores

aliqvanda numerandum, ubi sacras Ministerii sui farcinas ipsasq. demum exuvias suas, ministerio meo tumulandas, ad pedes meas deposuerit. Vid.

D. 28. Martij. Skulde Frelserens Ord til Jøderne in hodierno Evangelio: hvo af eder kand bevise mig nogen synd over? nogentiid paa mig kunde qvadrere; da motte det vel være nu da jeg icke vidste at giøre forskiel paa høyre eller venstre. Men hvad skal mand sige? Et Menniiskes Barn kand dog icke, end ogsaa j sin spædeste alder, ansees for uskyldig og syndisløs for Herren sin Gud. Ja hvad skal mand sige? Vi ere jo alde Vredens Børn af Naturen, og

D. 9. (19) April. Jblant de Regierende fyrster eller Potentater i Christenheden (thi minorum gentium Deos, eller andre smaa-fyrster, hvilke ingen Land haver at regiere over, meener jeg icke) er Churfyrsten af Pfaltz-Heidelberg den eeniste, som er fød i aar med mig; enddog hand motte see tres suos Antecessores in Electoratu, inden at Regieringen, effter 32 aars forløb, kom til hannem.

D. 10. April. Ved denne tiid for et Aar siden skal jeg vel allerførst, per conceptionem in utero materno, være bleven til; thi det hör sig jo almindelig med Menniskens lefnets Morgenstund saaledis, at naar mand er ickun et fierding Aar gammel, fra Fødselen at regne, saa er mand et heelt Aar gammel, fra Undfangelsen at regne. En beqvem lignelse her paa kand mand tage sig af Solens opgang, naar den skinner klar. Förend den oprinder saa viit over horizonnten, saa at de, der staar paa jorden, kand faa den at see, saa skinner den först nogle minutter paa spidsen af det høye Taarn, som kand staa i nærværelsen hos dennem. Og kand de saaledis med sandhed sige, at solen hos dem da baade er opgangen og icke opgangen, Objecti scilicet diversi respectu. Saa bliver vi og icke, förend per ortum nostrum natalem, seet af dem, der gaar og vandrer paa Jorden, men ere dog alligevel fra vor første undfangelsis tiid, ut verè tunc existentes, seet af Dend, der sidder i det høye, for hvis Øyen alde skiulte ting i mørke vraaer, end ogsaa fosteret i Moders Lif, ere klare og aabenbare.

D. 11. April. Min Vugge og min Graf De ere begge af Guds store miskundhed til rolig Söfn bered for mig död-skyldige og usle Menniske. Til Vuggen staar endnu fornemmelig min hu; dog jeg om et par Aar vel den qvitteret faar. Vor Gud alleene Veed, hvor snart jeg siden ned i Graven leggis maa. Et er jeg viss oppaa, at jeg end ogsaa den qvittere skal igien paa Dommedag; saa vist som Herren Jesus Christ sin Graf i dag forloed, og op fra döde stod.

D. 20. April. ** Contenos hodiernâ luce elapsos numeramus annos ab obitu Doct. Johannis Bugenhagenii, Superintendentis Vittebergensis.

D. 2. Maji. De eftertenckelige Ord af Sandheds egen Mund: En Qvinde, naar hun föder, da haver hun bedrøvelse, thi hendes tiime er kommen, men, naar hun haver föd Barnet, da tenker hun icke meere paa den Nöd, for den glædes skyld, at et Menniske er föd til Verden; de skulde ogsaa i indværendis Aar, ved min födsel til Verden for 15 uger siden, bekræftis. Hvor glad en Barnemoder Genitrix mea da blev maa hun selv bedst viide. Det maa jeg i lengden stunde og stræbe efter, at min fremvext i det gode og min fremturenhed i den vandring, som er lofverdigg, maa giöre hende til en glad og fornöyet Barne-moder indtil sin död.

D. 26. Maji. Saasom en fremmedt Frue fra Landet var om efftermiddagen hos mine Forældre med en Besögelsis afleggelse, saa pöntede mand mig med det sidste, jeg hafde, fordj jeg skulle [som elders tiire og tiit i slig tilfæld skiedde] bæris ind og seeis af hende. Saa lenge vj, per infantitem nostrum inscitiam giöre os ingen tanke om slig udvortis prydelse, da ere vj ligesom tractabiles pupæ seu imagines udj andris hænder, og lader dem raade med os, effter egen tycke. Give det Gud, at vj motte ved forstandens tiltagelse, ligeledis lade Israels hellige handle med vor Siæl og Aand ! Saasom vj hverken af andre eller af os selv kand annamme den Aandelig Klædning og smykke, hvor ved det indvortis Menniske maa være for vor himmelske Brudgom befaldelig; men vi maa vente aldt dette af hans egen haand, uden gienstridighed lader hannem raade for os.

D. 28. Maji. Naturali impetu Agnus, viso lupô, fugit vitulus absente mugit Matre; et in porticu Suas gnarè novit sedes, suos intra nidum pedes retrahit hirundinis Pullus cautâ motione, No implumis altum pone Murum delabatur is. Sed qvàm serò sibi credit, sed tam lentè cur procedit Hominis prudentiæ? Tardè vigor mentis crescit In me parvo, elucescit Vix adhuc particula sapientiæ sagacis, Et solertiæ capacis Rerum visibilium, Nondum scio, qvorso tendum, Tardus et in colligendo Rationis usu sum.

D. 18. Junij. Siger kun i min nærværelse hvad J ville, saasom J nok veed, at jeg icke skal sige eders Ord til andre igien. Men siger dog icke helder aldt, hvad J vill, thi de usiunlige vægttere, som passe paa mig, de give vel ogsaa agt paa hvert et unyttigt Ord, som J hos mig fremfører.

D. 28. Junij. Fick vj et varmt, klart og stille sommer-veyr, effter at det, siden waarens Anfang indtil nu hafde ickun sielden været mildt i lufften, men de fleeste dage enten kold Regn, eller Blæst og undertiiden begge deele.

Mitis illa ætheris temperies Nutricem meam in hortum ædibus nostris contiguum et odoratis herbis cultissimum elicuit, ubi inter amæna vireta gratisque sub arborum umbris, tumidas mihi mammas præbuit.

D. 14. (24.) Jul. Min Morfader er, imod sin Villie, Mellemmand udi en Controvers, som falder imellem Greve Corfitz Ulfelds Gemahl, Frøken Leonore Christina, og Bispen i Odense Dr. Lauritz Jacobsen, om den Titul, som hun vil have givet hendes afdøde Fru Moder og Søster udi den forrestaaende Liigbegængelse. De Breve, hvilke samme Grevinde og Biskopen om denne dispute med Velbem. min Morfaders monne Vexle, hvis originaler kommer omsider, effter mange tiiders forløb i min giemme og forvaring at ligge, ere nok værd at læse og tvende af dennem derfor in Mensis hujus appendice ud-copierede.

D. 1. August. See, en af dennem, som for et half Aar siden ved kirkens funt lovede, at ville, saa fremt foreldrene frafaldt mig, förend jeg kom til skiæls Aar og alder, bære omhygelighed for min undervisning i min Börne-lærdom og Guds frygt, hand maa self, inden jeg lærer at kalde paa Faders og Moders Nafn, ved Döden sige verden gode Nat.

D. 5. August. Dormitantis meas cunas astivæ circumvolitant muscæ, et leniter pungentibus oculis genas subinde meas infestant. O si mihi potiùs faustissimæ advolarent apes, qvæ Platonis pueruli labellis mel nectareum imposuisse dicuntur! ut aliquando locum vel postremum tueri possim inter solertes maximi Philosophi sectatores, qvorum scilicet labiis apes florigeræ, Heliconium Musarum collem, omni genere doctrinæ cirentem, feliciter depastæ, svavissima facundiæ alimenta instillaverint.

D. 7. August. Herre Gud, hvem skulde det have sagt, at förend jeg blef 7 Maaneder gammel skulde krigs-luen tvende gange udj to adskilte Feyde-tiider være over Dannemark optendt? Den Roskildiske fred, som i sidst afviget Februario blef sluttet, skulde jo, effter sin förste Artikels formeldning hafve standen til ævig tiid? Men den ævigheds termin fik jeg meget snart oplevet.

D. 9. August I en urolig og bekymmerlig Tiid hafde mine Venner udi Odense i Dag at bestille med min Mosters Mands Sal. Doct. Stephan Rams Liigbegængelse, som skiedde i St. Knuds Kirke, concionem funebrem habente Pastore nostro primario M. Laurientio Christiani Vellejo. Bemelte Salig Mand vaar det første Liig, som blef nedsat i min Moders fæderne-graf.

D. 2. (12.) Sept. Gick hos os en Tale, enddog jeg icke gav agt paa den, at Rex noster Kong Friderich skulde nogle Dages Tiid effter Fiendens ankomst for Kiøbenhafn, have udsikkert en Herold til Kong Carl, og ladet hannem til en

Duell med sig fremeske, for at skille paa slig maade deres Trette ad, og at gjøre derved, uden viidere Folkeblods Spilde, en hastig Ende paa Krigen. Men det var ickun Snak og liige saa meget udfodrede den gode Herre sin Vederpart til saadan Duell, som jeg udfodrede nogen mihi æqualem puerulum til Duell. Thi jeg kan her, saavel som fleere Stæder, beqvemmeligere negative, end positive, res meas infantiles antegne, bedre sige og viide, hvad jeg primo ætatis meæ tempore ikke gjorde, end hvad jeg gjorde.

D. 7. Septemb. Til et spørsmaal for Oedipo at fremsætte, behövede jeg vel nu baade forstand og mæle. Spørsmålet skulde være dette: hvor findis den Paafugl, hvilken maa, förend den udklækkis, först sidde inden for en dobbelt, dernest inden for en Enkelt, og omsider igien inden for en dobbelt Egge-skall, og naar hand udklækkis af den inderste skall og fremkommer for Liuset, maa hand endda nogen tiid lang inden for den yderste skall blive siddendis? J sin fremvevt udviiser hand icke alleeniste andre Paafugles natur, med sine skiönne feyres prunkende og stolte udbredelse, men Lader det end og være sin særdelig og besynderlig maxime, aldtiid at vende caudæ sua pavoninæ oculos imod den sted paa himmelen, hvor den klar-skinne Sool sidder, paa det at lumen solare kand ved sin refraction give dennem en hærligere Parade, item at faa andre fugle, som vil holde sig nær til ham, saaledis stillede bag sine udbridde feyre, saa at hand selv kand iidelig staa in luce, men de in obscura umbrâ. Kunde nu Oedipus icke giette, hvilken Paafugl det skulde være, saa vilde hand dog vel svare saaledis: her maa visselig være en invida superbia, et superba invidia hos den Fugl, som misunder saaledis andre liuset, og icke kand betragte, at hand selv ligesaa vel, som andre haver været in tenebroso domicilio indsluttet, förend hand nogen tiid kom frem for liuset.

Non Rex vel Princeps, erit hoc ænigmato tactus; Indole se natum, quisquis is est, faciet.

D. 12. (22.) Sept. Skulde der intet Være, som Vj kunde tacke Gud for, imedens Vore Fiender de tacke for deris Seyer? Jo visselig. Concionatores Svecorum castenses de tage af samaritanens tacksigelse in hodierno Evangelis anledning til deris taksigelse. Vort Land og dets Jndbyggere, kunde sige med David Psal. 118 v. 21: Jeg tacker dig Herre, at du ydmygede mig. Thi sandelig, förend denne Krig med vore Naboer anno superiori angik, var det kommet paa det høieste med Folks Overdaadighed, særdeles i Spise og Drikke. In urbe mea natali (som min Fader mig, da jeg blev voxen, fortalte) vare de til en umaadelig Fraadsen fornemmelig hengivne; men Svensken bragte vores Diæt til en meget skikkelig Reduction. Enddog Gud lad os saaledes tugtes ved dennem, saa fore de dog ikke mange Steder med nogen immani crudelitate frem; men i alle aabne Kiøbstæder kunde man, skiøndt man havde Fienden

inden Dørre, ligesaa tryggelig som i Fredstid, ligge at sove. Vaar det dette icke at tacke Gud for ? Et verò, si mihi in hac mea infantia fari ticuisset, ingentes Deo agere debuissem gratias, quod Militares Svecarum Præfecti apud nos hospitantes, loco minitantis mucronis, qvi infantès ab uberibus non raro avelit, blanda mihi oscula sæpiusculè prætuèrunt.

D. 14 Septemb. Ved dagens half-dunkel Lius gaar ancillæ nostra endnu til deris Morgengiørning, men ved Kiøkenets optendt lampe maa de slutte deris Aftengiørning, da mine øyen icke opladis, förind Morgen-rødens klarhed skinner ind til mig, og igien om afftenen maa drage straa, saa snart Dagen lader af, for os at liuse. Ja, med mine forretninger er det icke endnu anderledis bevendt, at naar end Afftens-Liuset inden for vore fire Vegge optendis, saa kand jeg ickun see paa det, hvordan det brender, men hâr ey fornøden, at see ved det, hvad jeg skal bestille.

D. 21. Septemb. ** Centum hodie effluxerunt anni à morte, Caroli Qvinti, Imperatoris Romani, qvi postquam Imperio, ad fratrem Ferdinandum I translâtô, sponte se abdicaverat, et in Coenobio Hispanico Divi Justi vitam privatam, religiosam et pacatam elegerat, Supremum diem ibidem obuit anno 1558 d. 21 Septembris.

D. 29. Septemb. Evang. Matth. 18 V. 10. Seer til, at j icke foragter nogen af disse smaa; thi Jeg siger eder: deris Engle i Himmelem seer altid min Faders ansigt, som er i Himmelen.

Tak, ô söde Frelser, som i naade vilde see til mig fattig liden Pog, som i Amme-stuens krog være maa fornøyet med et afsondret hvile-sted. Du ej nogen spodsk foragt dog paa mig vil have lagt; Men den ære mig beteer, hvilken maa skatteris meer, End om jeg opvartning fick Effter unge Prindtzens skick, Thi de gode Engle maa Rundt omkring min Vugge staa. Himmelem er deris hiem, Og maa de sig stille frem Til min Varetegt, naar de Bære mig på Hænderne.

D. 3. October. Novum familiæ nostræ Bircherodianæ lumen infertur, vocato à Sereniss. Reg. Majestate ad Philosophicam in Regia Universitate Hauniaca Professionem Patruo meo svavissimo M. Jano Bircherodio Jani fil.

D. 22 Octobr. Nu da i Herrens Navn, saa mange uger, som jeg ante nativitem vaar indsluttet i mit snævre herberge i Moders Lif, ligesaa lenge og lige saa mange uger hâr jeg nu post nativitem vaaren, ved Guds Naade, iblant Jorderiiges Jndvaanere lucis mundanæ spectator. Lykkelig motte jeg vel skatteris, om jeg icke lengere tiid skulde paa denne syndige Jord have beskuet verdens Lius, end den tiid varede, i hvilken jeg udj obenben: mit første

herberge laa fra verdens Lius forborgen; thi da hafde jeg bleven frj fra megen jammer og möye, som mig i dette usle lif vil möde, ja frj fra utallige synders ureenlighed, med hvilke vore siæle saa offt af verden maa besmittis. Qvàm madidis hæc scripserim oculis, Deus novit.

D. 24 Octobr. De rette bryllupsklæder, som före ziir og hæder med sig blant kongens Giester, Du Jesû, kiere Mester, mig allerede haver Jført Ved Aandsens gaver, da jeg den Tro, som gavner min Siæl, og Dig omfavner, Erlangede i Daaben. Ja Christendommens Vaaben, og faure Ære-klædning Du mig til Siælens redning fra ærlig Mörckheds lenke, saa tillig vilde skienke. Lad mig, ô Broder Christe, Den Klædning aldrig miste! Naar jeg opnaar de dage, at jeg, ved Kiödsens plage forsetlig viis kand synde, da lad mig ey begynde Det Væsen som kand meere Min Bryllups-dragt skamfere, End nogen Dynd og söle. O ney! gid jeg maa föle Guds Bistand alle tiider at jeg ey söndersliider Den Klædning, som de fromme Alleene kand tilkomme. Lad mig o hierte fader, som ey det Barn forlader, De bryllups-klæder bolde Til min döds-stund beholde!

D. 31. Octobr. J sidste Söndags Evangelio sad en Konge-sön paa sin Brudgoms-Benck. J Vor dags Evangelio ligger en kongelig Mands sön paa sin Syge-seng, saa kand ogsaa de höyeste Personer af kongelig Stand være adskillig og ulige skebne undergivne. Ja den sidste uge, som allernyligst imellem begge Evangelia indfaldt haver given de to Nordiske konger en prøve her paa formedelst bekymringens og frydens merkelig omvexling for dennem begge. Vel kand Lyckens ustadighed icke endnu (prohibente scil. ætate) synderlig bevæge mit sind; men kommer jeg noget viidere frem i verden, saa faar jeg vel ogsaa, efter min stands og vilkors beskaffenhed, at fornemme, hvad dens vicissitudines vil medføre. Gud være ickun aldtiid baade i Lyst, og i ulyst min Ven!

Fuldemaane hafde vj hor. ferè 2dà nocturnâ.

D. 1. Novemb. ** For 100 Aar siden, scit. die 1 Novemb. an. 1558 blev paa Kolding-huus höyloff: Jhukommelse Kong Christian den Tredies Priis-værdige fundatz og Aaben Brev udgiven, ved hvilket Hans Maytt: allernaadigst haver beskicket og legerit til Bispens eller Superintendentens i Vendelbo stift hans Lön og underholdning en wiss perpetuerit fundum; i Konge-Tiender, sambt giesterie-Penge, og et præstekalds indkomst bestaaendis, effter höystbenf: kongeBrevs udförligere Specifications liudelse. Den salige Herre skulde maaske saa lenge lade opstaa med dette sit velgiörende forsæt at fuldbyrdige, paa det at annus meus natalis motte harmonico temporum concentii svare til

det Aar, i hvilket bem: intrader ordineredis, hvor af jeg uværdig ogsaaa omsider saa lunge det Gud behager, skal have min ophold.

D. 17. Novemb. ** Annum hodiernus dies contesimum absolvit à morte Mariæ, dominantis Anglorum Reginæ, quæ religioni Pontificiæ addicta, immannem in Protestantes regni in colas sævitiam exercuit.

D. 20. Novemb. Blef min Farbroders M. Jens Birkerods konge-bref paa Professionem Philosophicam, for 7 uger siden [vid. sæp. 3 octob] daterit, paa Consistoris Hafniensi in publica Senatus Academici consessu oplæst.

D. 24. Decemb. Den glædelig Juule-Aften er kommen, som første gang i min tiid indfalder. Strax efter Aarets Jndgang kunde mine foreldre sige: Et Barn er os fød, en Søn er os given. Lidet för Aarets udgang maa Den Christen Kirke høre af Esai. 9 V.5 det samme mundheld, man med det allerhöyeste og hærligste Epitheti tilleggelse. Thi Barnet, som er Den forunderlig Raadgiver, Den store Gud og Kiempe, Den Ævigheds Fader og Freds Fyrste, er ingensteds funden paa Jorden, uden i Virginis Deiparæ skiöd. O allerlifligste og uskatteerligste Jule-Barn, lad min Barndom i Dig og i din Naadis fylde være velsignet! Lad min Mandom i Dig, Du stierke Kiempe, og trofaste Raadgiver, finde styrke og krafft! Lad min Alderdom [om jeg den nogen tiid skal opnaae] i dig, ô Ævigheds Fader, finde den Kiæp og stav, ved hvilken jeg mig, paa min henvandring til Ævigheden, kand styrke og opholde.

RES PATRIÆ 1658

D. 17. Januar. Indviede Biskopen af Fyen, Doctor Lauridtz Jacobsen, udj i Odense Hospitals Choor Hr. Rasmus Pedersen, Sognepræst til Nørre Widby Meenighed i Falster, som ellers gemeenligen nefnis Riiseerup Kald, af den Sted, i hvilken Præsten ibidem residerer.

D. 24. Januar (3. Fbr). Udgich Hafniæ en trykt kongl. Benaading for dennem som i disse tiider af deris eget sølf eller guld, slette daler, to marcher, eller Ducater, dog med Kongens eget forordnende Stempel, ville lade mynte, motte self beholde hans fortieneste derved kunde falde.

D. 27. Januar (6. Fb.) Hertug Adolphus Philippi, Ducis Slesv. et Holsat. Lin. Gluckburgens. Filius, døde paa sit fæderne Slot Glücksburg i Hertugdøm. Slessvig, anno Ætat. 27.

D. 29. Januar (8.Fb.) I Bogense udj Fyen døde Mag. Hans Bang, Sognepræst til samme Bogense Meenighed, og Proust i Skoubye Herred.

30. Januar (9. Febr.) Kom Kongen af Swerrig med sin krigshærd baade til hest og foods, fra Jylland over paa Fyens Land, der Winterens strengthed hafde effter den Høyeste Guds urandsagelige willie, lagt broer for hannem.

D. 31. Januar (10. Februar) Imod Middagstider ankom den Svenske Konge Carolus Gustavus personligen til Odense med en stor Deel af Armeen, samt en stor Suite af sine Cavallierer og høie Betienter. Blev paa Veien udenfor Byen af Biskopen Dr. Laurids Jacobsen og Stadens fornemste Geistlige, samt Borgemestre og Raad imodtaget. Middagsmaaltid bekom Hans Majestæt i Borgemester Thomas Brodersens Huus, hvor fem af Danmarks Riges Raad, nemlig Gunde Rosenkrands, Hr. Jørgen Brahe, Hr. Henrich Rantzow, Hr. Iver Wind og Otto Kragh hannem med ydmyg submission opvartede.

D. 2. (12.) Febr. havde Rex Daniæ nogle visse Deputerede af alle Byens Stænder paa Slotssalen i Kiøbenhavn forsamlede, hvor Rigens Hofmester, Hr. Jochum Gerstorph dennem paa Kongens Vegne foreholdt den Nød og Fare, de vare udi, formedelst den Svenske Krigsmagts progress, erindrede dennem deres eedsvorne Troskab, og at de i den befrygtede Byens Bestoldning vilde betee al mueligst Bistand. Af Universitets Middel vare samme Tid tilstede Rector D. Ostenfeld, Dr. Joh. Wandel, Dr. Møller, Decanus M. Berthel Bartholin, M. Rasmus Envoldsen Brochmand, og Notar. M. Christen Stenbuch.

D. 4. (14.) Febr. Gik Notarius Academiæ Mag. Stenbuch om Aftenen, efter conclusum Consistorii Hafniensis, ind i Communitetet, da Studenterne spiste, og lod dennem vide, at de seqvente die skulde komme tilstede paa Studiigaarden, og fornemme Kongl. Majestæts Villie, anlangendes Stadens fælleds Defension, til hvilken de ogsaa maatte lade sig bruge.

Den Svenske Oberst Georg Friderich von Wolfframs dorph, som i den nordre Deel af Vendsyssel, nemlig i Sæby og Hiørring, samt omliggende Landsbyer og Herregaarde, havde paa nogen Tid vaaren indqvarteret, tog nu, efter sin Konges Ordre, derfra igien, og marcherede saa med sine Folk ud til Frederichsodde. Men Oberst Eberhard Putkammer, samt Oberst-Lieutenant Hans Bremer, og flere Svenske Ober-Officerer, bleve fremdeles, med deres underhavende Esqvadroner, i Vendelbo Stift liggende tilbage.

D. 14. Februar. Døde i Roeskild Hermand Haes, Raadmand udi samme Bye, der hand vaar 67 Aar gammel.

D. 5. (15.) Febr. Gik Svenske Kongen med sit Rytteri fra Nyborg til Svenborg, og befoel Greve Wrangel siden at komme efter sig med Fodfolket. Fra Svendborg gik han strax videre fort over til Taasing, og samme insul erobrede. Derfra marcherede han med Troupperne flux frem over Isen til Langeland,

hvor han ud paa Natten ankom, og uden ringeste Modstand samme Land indtog.

D. 6. (16.) Febr. Marcherede Rex Sveciæ med sin Krigsmagt fra Langeland 3 Mile frem til Lolland over det vilde Haaf, som imellem disse Provincier var med Iis tillagt; hvilket ingen Menneske kunde erindre sig tilforn at være skieed. I Lolland ankom han først til den Landsby Grimstad, hvor han næstfølgende Nat forblev.

Døde i Svindinge Præstegaard i Fyen Mag. Hans Laurentzen Synderburgensis, Sognepræst til samme Svindinge Meenighed.

D. 7. (17.) Februar. Døde I Odense Her Iver Wind til Nørholm, Ridder, Dannemarkis Riges Raad og Befalningsmand paa Dalum Kloster.

Forføyede Kong Carl sig til Saxkiøbing i Lolland, og imidlertid lod den Fæstning Nakskou ved en Trompeter som hand did hensikkede opfodre. Commandanten tog det ikke i lang Betænkning, men opgav Fæstningen strax foruden ringeste Modværn.

D. 8. Februar. fortsatte den Svenske Konge sin victorie, og gik fremdeles med sit Cavallerie over Jisen fra Lolland til Falster.

D. 10. (20.) Febr. Lod Kong Friderich sit aabet Brev og Befaling til alle Landsaatterne i Selland udgaae, at de, formedelst fiendtlig indfalds Befrygtelse, skulde deres formue enten i Kiøbenhavn eller paa Kronborg indflytte; item at hver Møller skulde, saasnart Fienden kom i Landet, sin Qværn afbryde, og den eene Steen enten bortkaste eller sønderslaae, paa det hostis ikke nogen Gavn deraf skulde have.

D. 11. (21.) Febr. Medens Rex Sveciæ endnu var udi Stubbekiøbing i Falster, kom Greve Carl Gustav Wrangel sammesteds fra Fyen til hannem, førendes med sig alt det Svenske Fodfolk, tilligemed artigleriet.

D. 12. (22.) Febr. Gik den Svenske Konge med sin heele Krigshær, baade til Hest og Fods, fra Falster paa Jisen over til Vordingborg i Selland, hvilket foraarsagede udi det ganske Land en stor Skræk, saa at ikke alleneste de Danske Soldater, som laae indquarterede i Landet, men end og andre flere af incolis toge udi en iil Flugten til Kiøbenhavn.

Samme dag ankomme til Vordingborg de tvende Kongelige Danske Commissarier Gerstorff og Skeel, og, efter deres Creditiv-Brevs og Fuldmagt Fremviisning, begynte strax ibidem tilligemed de Kongelige Svenske Ministris paa Fredstractaterne at negociere.

Om Eftermiddagen Kl. 2 vaare alle Studiosi af Universitetet forsamlede paa Kiøbenhavns Slotsplads, for at give Hans Kongl. Majestæt tilkiende deres

redebon Færdighed til Gevæhrs antagelse, naar det paaeskedis. Kongen, som havde samme Tid hos sig Rectorem Magnificum tilligemed D. Petro Scavenio, og M. Christen Stenbuch, lod sig saadan deres Tienestes erbydelse meget vel befalde, og lovede, at de aleneste skulde brugis til Defension i yderste Bestormings Nød, saa og at dennem skulde skaffes Gevæhr til Fornødenhed af Tøyhuset.

D. 13 (23.) Febr. Der de Kongelige Danske Plenipotentiarii, formedelst de Svenskes altfor Haarde og ubillige postulata, ikke vel med dennem i Tractaterne kunde komme overeens, toge de fra Vordingborg Afsked, og sig tilbage igien til Kiøbenhavn forføyede, for at hendte Vores Konges nærmere Ordre og Instrux om bemeldte Tractaters videre Forretagelse.

D. 15. (25.) Febr. Komme Studiosi academici første Gang tilsammen paa Studiigaarden i Kiøbenhavn, for at lade sig exercere; saasom Kongl. Majestæt havde naadigst bevilget, at de maatte lade sig in armis exercere ved capable Personer af deres egen orden, under General-Major Breda hans gouverno.

D. 18. Februarii Bleff Freden imellem Cron Dannemark og Sverig af begge Nordiske kongers fuldmegtige udj den Landsby Tostrup 2 miile fra Kiøbenhavn sluttet og underskreven, saawiidt fredspuncterne i den skynding korteligen kunde forfattis.

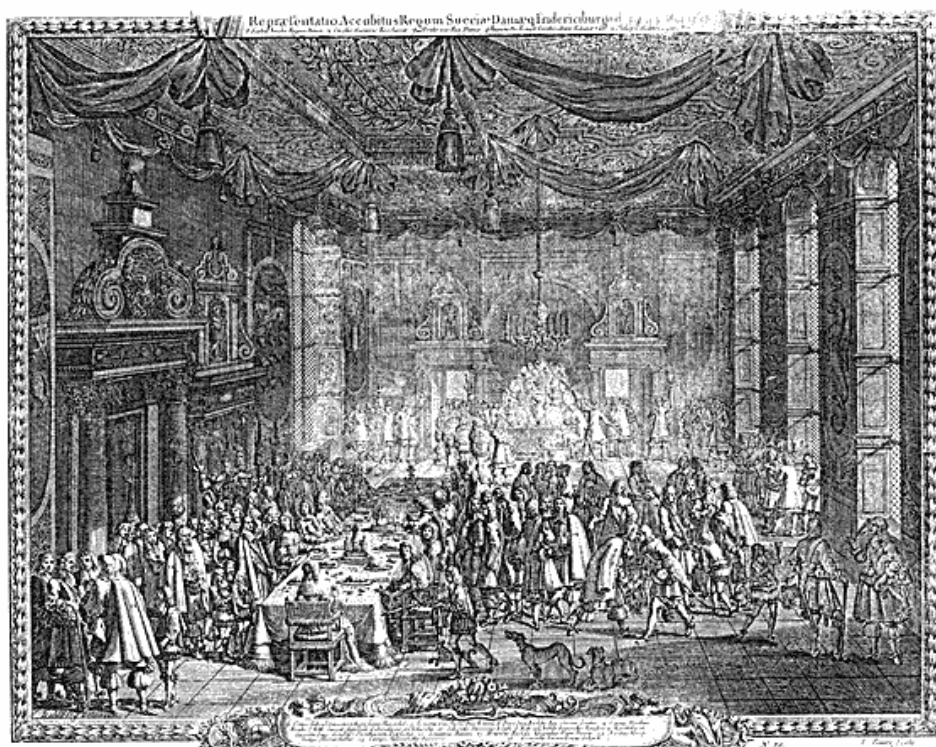
D. 21. Febr. (3. Mart.) Døde udi Tønsberg i Norge Fru Lisbeth Krabbe, Velbr. Jens Wildts til Hestrupgaard i Vendsyssel, anno ætat. 34, efterat hun, formedelst Fiendens Indfald i Jylland, var tilligemed bemeldte sin Mand hid til Norge overreist.

D. 22. (4. Mart.) Om Eftermiddagen Kl. Imellem 12 og 1 døde i Odense Mag. Jacob Sperling, Sognepræst til Skt. Knuds Kirke sammesteds, og Proust i Odense Herrid, an. ætat. 67. Minist. 30.

Lod Kong Friderich et Forbud publicere, at ingen motte, (efterat Freden imellem Danmark og Sverrig nu saavidt var stiftet,) tilforhandle sig anden Mands Gods eller Vare, som hannem kunde være fratagen, med mindre, at han vilde tiltales som for andet uhiemmet.

Ud paa Aftenen begyndte det at tõe, efterat Frosten nu paa siete Uge havde varet continuerlig med en usædvanlig Strengthed.

D. 24. Febr. (6. Mart.) Udsendtes fra Rege Daniaë til Svecum (efter de Tolstrupiske Tractaters Tilhold) 2000 Ryttere, nemlig Gen. Major Joachim Trampes, og Oberst Bertram Rantzous Regimenter, saaog Ritmester Drackenfelds Compagnie, og bleve de ved Kiøge Kro ofverleverede af bemeldte General Major Trampe.

Fra Pufendorfs *Sieben Bücher*. Fredsslutningen på Frederiksborg slot 3. Marts 1658 mellem Frederik III og Karl X Gustav. Pufendorfs oplysninger er meddelt ham af den svenske generalkvartermesterløjtnant Erik Dahlberg, der var til stede ved middagen. Når det må afvises, at Bircherod har kendt dette stik, skyldes det, at italieneren Colonnas navn ikke er nævnt derpå. Det er påfaldende, at Bircherod ikke nævner den engelske ambassadør – Meadows navn, hvis han havde kendt Pufendorfs værk.

Samme Dag bleve Sessions-Brevene paa de til Cron Sverrig overdragne Provincier af Rege et Senatu Regni Daniae underskrevne, og til den Svenske Konges Commissarier extraderede. Og hafver mand hermed fra Danmark til Sverrig afstaaet de fordrefflige skønne Lande: Skaane, Halland, Blegind og Bornholm, samt Trundhiems og Boghuus Lehne i Norge, med alle derudinden beliggende Festninger og Stæder. Heu! quanta jactura!

D. 25. Febr. (7. Mart.) Lod Kong Carl Gustav af Roeskild Domkirke borttage den lange Hvette-Steen, hvilken Kong Albert i Sverrig havde fordum spotteviis tilsendt Dronning Margrete i Dannemark, saavelsom og bemeldte Dronning Margretes Gyldenstykkets Kiortel; da Stenen havde paa en Pille ibidem næsten 270 Aars Tiid vaaren ophengt, og Kiortelen iligemaade i langsomme Tid vaaren i et Skab udi i Kirken forvaret.

D. 26. Februar. Blef det skadelig Fredsfordrag imellem de tvende Nordiske Croner, som nu i 28 Artikler udførligen waar forfattet, udj Roskiold til fuldkommen endelighed bragt, og underskrevet af hr. Joachim Gerstorph og hr. Christen Skeel paa Danmarckis, men Gref Corfitz Ulfeld, og Baron Steen Bielke paa Sverriges vegne fuldmegtige.

D. 27. Febr. (9. Mart.) Begyndte det efter 5 Dages Opslag, paa ny igien at fryse. Og var Belt endnu aldeles tillagt, men Øresund igien aaben, saa at mand der med Skiberum kunde gaae.

D. 28. Febr. Døde paa Sorøe Doct. Joh. Laurenberg, Mathematicum Professor publ. In Regia et Equestri Academia, der hand hafde levet i 68 Aar og 2 Dage og med Berømmelse betient bemelte Profession over 34 Aar.

D. 2. Marts. Blef afgangne M. Jacob Sperlings Liig udi Sanct Knuds Kirke i Odense begravet. Liigprædiken over hannem holdte M. Niels Pedersen Brun, templi D. Virginis Pastor.

D. 3. (13.) Mart. Vaare begge de nordiske Konger Fridericus III. Rex Daniae, og Carolus Gustavus Rex Sveciae, samlede paa Frederiksborg Slot, hvor Vores Konge den anden havde inviteret, og tog imod hannem en halv Miil derfra ude paa Veien. Over Maaltid sad Regina Daniae Sophia Amalia for Bord-Enden alene; ved den eene Side Kongen af Sverrig, og nest hos hannem Rex noster. Saa stod en Forskiærer. Dernæst paa samme Side sad Grev Gabriel Oxenstiern, Baron Steen Bielche, og Grev Nicolaus Brahe, Regni Sveciae Senatores, item Gen. Major Gorizky. Paa den anden Side sad Hertug Ernst Günthers Gemahl, dernest den Engelske Ambassadeur, saa Hert. Ernst Günther, Schweder Dietrich de Kley, Svenske Resident til Wien, og en Italiener Colonna. Tractementen waar heel magnifique tillavet.

Døde udi Assens i Fyen Bonde Jacobsen, Borgemester der i Byen, og Kongl: Mayestets Tolder sammesteds, og fik til Successorem in Consulatu Berthel Jensen, som tilforn waar hannem viventi adjungerit, men in Telonatu Christian Hansen Chülenbrun.

D. 4. (14.) Mart. Forblev den Svenske Konge endnu denne gandske Dag over hos vores Konge paa Friderichsborg Slot, saa at de vaare saaledes tvende Nætter under et Tag tilhobe, og imidlertiid tvende Gange, ja et par Timer hver Gang, i Centrum, remotis arbitris, holdte Samtale med hinanden. Den ældste Kongl. Danske Prindtz Hr. Christian blev og, efter Kong Carls Begiering, did hentet fra Kiøbenhavn.

D. 6. (16.) Mart. Blev Freden imellem de nordiske Konger, efter den Svenske General Lieutenants, Grev Jacob Sasimiri de la Guardes Ordre, med offentlig

Trompete-Schall paa Gaderne i Odense udblæst og forkyndet, og samme Herres Placat tilligemed oplæst, ved hvilken hans underhavende Troupper i Fyen befales, sig fra al videre Hostilitet at entholde.

D. 7. (17.) Martii. Holdt Rex Sveciæ sit personlige Indtog i Landskrone, efterat hans Folk 6 Dage tilforn havde annammet samme Festning i Possession, og den Danske Besetning deraf var uddraget, tilligemed Commendanten, som var paa den Tiid Holger Wind.

D. 8. Martii. Blef Sal: Dr. Johannis Laurenbergii, Professoris Sorani, Liig udi Sorøe Kirke hæderligen begravet. Liigprædiken over hannem holdte Mag. Peder Mahler, Sognepræst sammesteds.

D. 9. (19.) Martii. Lod Kong Friderich til alle Bisperne udi Riget Breve og Befalning udgaa, at der skulde af Prædikestolene i ale Kirker giøres Taksigelse for Freden imellem Cron Danmark og Sverrig. Men denne gratiarum actio skiedde (uden al Tvivl) af de Fleeste med et sorrigfuldt Mod.

Giorde Kong Carl Gustav sin personlige og pompeuse entrée i Malmøe, som nogle Dage tilforn vaar af den Danske Guarnison evacueret, og med Svenske igien besat.

D. 15. (25.) Martii Blef Sal: Fru Lisbeth Krabbes, Jens Bildts Fruis Liig udi St. Laurentii Kirke i Tønsberg paa adelig Viis Begravet. Liigprædiken holdtis af Sognepræsten ibidem Hr. Niels Matthiissøn Buntzow, som forklarede Textum Job 19 V. 23-24-25-26-27

D. 17. Marts Indviede Episcopus Fionensis Dr. Lafrids Jacobsen i St. Knuds Kirke i Odense tvende Præster, som vaare: Hr. Hans Jacobsen Sperling, Sognepræst i Bogense, og Hr. Jørgen Jørgensen Bang, Sognepræst til Sandager og Holevad i Fyen.

D. 18. (28.) Mart. Døde i Assens Gedske Richers Carstensdaatter, Berthel Jensens, Borgemesters ibidem, Hustruc, anno ætat. 51.

D. 19. (29.) Martii. Ankomme til Kiøbenhavn tvende Kongl. Svenske Gesanter, Baron Steen Bielke, og Petrus Julius Cojet, at de, tilligemed tvende Danske, af Kong Friederich anordnede Commissarier, skulde (efter den Roeskildske Freds Tilhold) ved en nærmere Tractat aflegge alle de Irringer, som disse Nordiske Riger endnu kunde være imellem.

D. 22. Nartii. Døde i Odense Hans Brodersen, Stift-Skriver udi Fyen, Fader til de Landorpher, alde brave Mend baade i christlig og verdslig Stand.

D. 26. Martii Dr. Anders Andersen, Episcopus Alburgensis, indviede i St. Botulphi Kirke Hr. Peder Christensen, Sognepræst i Ruberg og Maarup i Vendsyssel, og Hr. Anders Nielsen Ringkjøbing, Sognepræst til Jelstrup og Liungby Meenigheder ibidem.

D. 29. Martii (8. Apr.) Holdte de Kongl. Danske Commissarier, Axel Urup og Peter Reedtz, deres første Sammenkomst i Kiøbenhavn med de Svenske Commissarier Bielke og Sojet.

D. 30. Martij. Udgick i Kiøbenhafn en tryckt kongl. forordning, at icke maa tages Vurdering eller udleg i hvis bønderne af deris hosbond til deris Aflings fortsettelse, kand være leveret.

D. 2. April. Blef Mag. Johan Hendrichsen Gossmann, hactenus Scholæ Ottenianæ Conrector, ordinert i St. Knuds Kirke ibidem til Sognepræst i Meldelfar og Kauslund, af Dr. Laurentio Jacobæo, Fioniz Episcopo.

D. 3. April Resignerede Mag. Johan Hendrichsen Gosmann udi Odense Skole, med en Oratione publica, Scholæ ejusdem Conrectoratum.

D. 5. (15.) April Døde i Biergeby Præstegaard i Wendsyssel Hr. Christen Lafridsen, Sognepræst sammesteds, saavel som og til det annexerit Sogn Mygdal, og fik strax til successorem sin tilforn indviet Medtiener, Hr. Christen Pedersen Skaubo.

Samme Dag døde paa Samsøe Christen Carlsen, Borgemester i Aarhus. Hans Liig blef siden hiemført til Aarhus og i Domkirken sammesteds begravet.

Item døde eodem die i Aarhus Hr. Svend Hansen Arboe, Capellan til Domkirken ibidem og Canonicus, saa og Sognepræst til Weilby, anno ministerii 22, ætatis vero 61.

D. 7. (17.) April Blev Hr. Madtz Jensen, Medtiener, og Pastor designatus til Raaberg Menighed i Vendsyssel ordinert i St. Botulphi Kirke i Aalborg af Biscoppen, Dr. Anders Andersen Ringkjøbing.

D. 13. April Blef fød paa Als Frøicken Charlotta Louysa, Hertug Ernst Gunthers, Ducis Slesv. Et Holsatiæ, lin. Sunderburgensis, Daatter.

D. 18. (28.) Apr. Velb. Marqvor Kaas til Thimandsholm døde paa Lessøe, (hvor han, formedelst de Svenskes Indfald i Vendsyssel, anno præterlapso, var med sin Familie overreist,) i sit Alders 52 Aar.

D. 20. April. Blef Biscopen i Skaane Doct. Peder Winstrup af Rege Sveciæ Carolo Gustavo i Adelstanden ophøyet, og for sig og sine Descendenter med Skiold og Hielm begavet.

D. 21. April I St. Knuds Kirke i Odense blef af Episcopo Dr. Laurentio Jacobæo indviet Hr. Friderich Brandt, Sognepræst til Svindinge udi Fyen.

In regiæ Academiæ Hafniensis auditorio inferiore de Athenismo in genere publice disputabat Præses M. Janus Bircherodinus, Respondente Johanne Eriki Monrade, horis antemeridianis

D. 1. (11.) Maii. Blef Aalborg Slot og Bye forladt af de Svenske, som paa et halt Aars Tid sammesteds hafde niduleret, og imidlertid ikke øvet imod Indbyggerne nogen Overlast, men ladet sig nøye med deres Contributioner og visse Deputat.

In Universitate Hafniensi Disputationem publicam inauguratam pro Cathedram habuit Præses Petrus Johannis Resenius, J.U.D. Ethices Professor Regius. Disputationis Materia erat de Justitia. Respondens Petrus Laur. Schevius

D. 2. (12.) Maii. Tog Oberst Eberhard Putkammer med sit Regiment, samt de andre Svenske Officere med deres Tropper, deres Udreyse fra Vendsyssel og Vendelbo Stift, som de siden forgangne Aars October Maaned haver havt inde. Nogle toge ud ved Harboør, en Deel over Agersund, de andre andetsteds, og lode de aleeneste blive ved 200 Mand tilbage efter sig, til de resterende Contributioner at inddrive.

D. 15. (25.) Maii. Døde i Kiøbenhavn den yngste af de Kongl. Danske Printzesser, Dorothea Juliane, Regis Friderici Tertii et Reginæ Sophiæ Am. filia af Smaapokker, der hun havde levet udi Verden i 5 Maaneder.

D. 19. Maii Blef Hr. Hans Ovesøn, Sognepræst til Arninge Meenighed i Lolland, indviet in æde Divi Canuti Otheniana af Biscopen Dr. Laurs Jacobsen.

D. 24. Maii (3. Jun.) Blev den liden Insul Hveen, efter lang Controvers og Disput, af vor Kongis Fuldmægtige cederet og overdraget til Kron Sverrig, med den Condition, at Regina Daniæ skulde hendes Lifestid nyde indkomsten der af.

D. 27. Maii Stod afgangne Hr. Iver Winds, Danmarkis Riges Raads, Liig Begiengelse i St. Knuds Kirke i Odense.

D. 1. Juni. Blef Hr. Clemend Pedersen Haundorph, Capellan til HackenbiERG Meenighed paa Alsøe, i Odense Hospitals Choor af Doct. Lafrids Jacobsen indviet.

D. 6. (16.) Jun. Gik Rex Sveciæ, tilligemed sin Dronning, samt mange af sine Raad og fornemste Ministris, til skibs fra Gottenborg, agtendis sig igiennem Middelfar-Sund til Sønder-Jylland. Men, som Vinden vaar vel af Begyndelsen noget favorable, men blev siden jo meer og mere contraire for dennem, maatte de i 8 samfelde dage lavere nu hid, nu did, under de Skaanske, Jydske og Fynske Custer.

D. 10. Junii Resignerede Dr. Christen Ostenfeld, Medic. Prof. Publicus, i Wor Frue kircke Hafniæ, med sædwaanlige Ceremonier, Rectoratium Academicæ, og creerede til Magnificum Rectorem igien efter sig, pro anno sequente, M. Erasmus Envoldi Brochmannum Eloqv. Professorem Regium.

D. 13. Junii Hafde H. Hans Nielsen, Sognepræst til Flødstrup og Ullersløf Meenigheder i Fyen, Bryllup i Odense med Karen Olufsdatter, Dr. Olai Jonæ, qvondam ad Templum Canutianum ibidem Symmystæ filia.

D. 14. (24.) Jun. Kom Kong Carl Gustav, efter nogle Dages kiedsommelig Seyladtz, med sin høie Suite ind i Flensborg-Viig, og tog strax ind i Staden, hvor mand Losseementen for hannem og hans Hoff-Stat allerede hafde tillavet.

Deponerede Mag. Berthel Bartholin Decanatum Facultatis Philosophiæ in Academia Hafniensi, som hand paa 10 Maaneders tiid hafde forvaltet, og M. Rasmus Povelsen Winding, Græcæ L. Prof. Pub. antog sin samme Decanatum efter hannem igien.

D. 15. (25.) Jun. Gaf Svenske Kongen adskillige fremmede Ministris, nemlig fire fra det Churförstelig Collegio til Frankfurt, en Hessen-Casselsk, og tre Brunsvig-Lyneburske Gesanter, i Flensborg (hvor de i nogle Dage havde vartet efter Hans Mayestæts Ankomst) Audientz; hvilken dog ickun denne første Gang bestod i deris Creditivers Fremviisning og Complimenters Afleggelse.

D. 16. Junii Blef Hr. Hans Andersen Korsøer, Capellan til Nachskou Meenighed, indviet in templo Canutiano Oth. Af loci Episcopo Dr. Laur. Jacobæo.

D. 19. (29.) Jun. Ankomme til Flensborg, hvor Kongen af Sverrig nu laae med sin Hoff-Stat, tvende Abgesandter fra Electore Brandenburgico, nemlig Ottho Sverin, og Daniel Weimann, og begierede hos Hans Mayt: Audientz, hvilken han dennem icke vilde forunde, førend de for hans Ministris havde declarerit, hvad deres Ærende og propos var. Men, der de det ei vilde giøre, reyste de nestfølgende Uge inauditum derfra igen.

D. 20. (30.) Juni Blef Hr. Niels Christensen Lomborg, Capellan og Vice-Pastor til Hassing og Willerslev Sogner i Thye, af Episcopo Alburgensi Dr. Anders Andersen præsteviet.

D. 21. Jun. (1. Jul.) Reiste Regina Sveciæ, Dronning Hedvig Eleonora (effter at hun havde tilligemed Kongen Hendes Herre die Præcedente communicate,) bort igjen fra Flensburg til Gottorp, hendes Fader, den regierende Hertug, sammesteds at besøge.

D. 25. Jun. (5. Jul.) Hafde Gesanterne fra det Churfyrsteli: Collegio, item de Lyneborgiske og Hessiske Legater, denne og næstfølgende Dag geheime Audientz i Flensburg hos Kong Carl, og deres ærinde for hammen inden lukte Dørre proponerede.

D. 30. Juni. Blef Oberst Jørgen Rosenkrantz, som vaar anno elapso i Octob. Maanet af Fienden skut paa Friderichsode Vold, og hafde der faaet sin Bane, udi Sanct Knuds Kirke i Odense med adelig proces begravet.

Indviede Bispen i Aalborg Doct. Anders Andersen disse tvende Præster: Mag. Bent Hanssen, Sognepræst til Hammer, Sulsted, Aistrup og Horsens i Vensyssel, og Hr. Lauritz Jensen Lemvig, Sognepræst til Hospitalet, eller den Hellig Aands Klosters Menighed, i Aalborg.

D. 2. (12.) Jul. Reyste Kongen af Sverrig fra Flensburg (hvor han sig paa Ugers havde opholdt) til Slessuig Gottorp.

D. 6. Julij Foundte hans kongelig Mayestet Professoribus Hafniensibus Jus Patronatus til Hellig Trefoldigheds Kirke i Kiøbenhavn.

D. 8. (18.) Juli. I Raaberg Præstegaard i Vendsyssel døde Hr. Claus Nielsen, Sognepræst til bemelte Raaberg Meenighed, og fick til Successorem sin 3 Maaneder tilforn indviet Adjunctum Hr. Madtz Jensen.

D. 13. (23.) Jul. Blef paa Consistorio Hafniensi sluttet, at Bogførerne, som hidindtil hafde holdt deres Bøger fal i vor Frue Kirke sammesteds, skulde strax udsiges, Kirken med forderligst ledig at gjøre, og for høyvigtige Aarsagers Skyld, aldrig herefter mere nogen, i hvem han og er, og i hvor høy Leye han byder, nogen Stade i Kirken at bevilge, Bøger eller noget andet, i hvad det nevnes kan, fall at holde, paa det Kirken ei, ved slig verdslig Handels Drivelse, skal profaneres og vanhelliges.

D. 16. (26.) Jul. Holdte de Svenske, som i Holstein, Jylland og Fyen laae indquarterede, efter deris Konges Befalning, almindelig Faste- og Bededag.

D. 21. (31.) Jul. Blev de tvende Præbender, som kaldis Vicariatus Erasmi et Barbaræ senioris, udj Roskild Capitel, hvilke hid indtil (juxta donationem Regis Christiani IV) hafde ligget til Stipendium Studiosi Mathematicum, ved Kongl. Majestæts Bevilgning, og derpaa funderit conclusum Consistorii Hafniaci, lagt og perpetueret til de tvende Philosophiæ Professorum, som kaldis Pædagogus I et II, deris Løns Forbedring, i stæden for de tvende Præbender, som de, ved pacem Roeskildensem, havde mist i Skaane.

D. 22. (1. Aug.) Døde paa sit Slot Nordburg paa Als den gamle Hertug Friderich, Dux Slesvici et Holsatiæ, lineæ Nordburgensis, anno ætatis 77. Thi hand var fød an. 1581 d. 26. Novemb.

D. 29. Juli In Academia Batavorum Ultrajectina Disputationem publicam inauguralem pro Summis in Medicina Honoribus, et privilegiis Doctoralibus habuit Præses Christophorus Petrus Balzov, Othinia-Danus. Disputationis materia erat de Nephritide.

Velbr. Anders Kaas døde paa Linderumsgrd. I Vensyssel, a. æt. 58. Hans fader var Niels Kaas til Birchels.

D. 1. (11.) Aug. Døde i Odense Doct. Stephan Ram, Stadens og Land-Adelens bestalter Medicus practicus.

D. 4. Aug. Hans Jensen, Raadmand i Nyborg, døde i Kiøbenhafn, hvor hand vaar i sine ærinde overreyst, og blef 8 Dage der effter (mit i Byens største Horlumley) udj Vor Frue Kirke ibidem Begraven.

D. 6. (16.) Aug. Skref Kong Friderich til Olivier Cromwell, Protector i Engelland, og androg for hannem sine Besværinger ower Svecorum ubillige Forhold, med de Danske Provinciers Udsuelse etc. Begierendes derfor hans Høyheds nærmere interposition, at den Roskildiske Fred, som ved Hans Gesandters Mediation vaar stiftet, motte ved sin vigeur conserveris, og til sin fuldkommen execution befodris. Dette Brev, som til Simon de Petkum, Kongel. Dansk Resident til London, med Posten blef henskicket, kom nestfølgende Dag Regi Sveciæ ihænde, da han, post adventum suum in Sellandiam, samme Post opsnappede, og alde de Breve, som han førde med sig, visiterede.

D. 7. (17.) Aug. Om Morgenen tilig kl. 3 gik den Svenske Konge med sin Skibsflode til Seyls fra Kiiler fiord, og satte med en føyelig Wind sin kaas lige ad Selland til, hvor hand wed Middagstiider, samme dag ankom, og satte sine krigsfolk wed Korsøer i Land, og saaleis wed dette Ny fientlig indfald, brød igien det fredsfordrag, som imellem de tvende Nordiske Croner nesten et half Aar tilforn vaar sluttet.

Blev et Dansk Skib, ved Navn Falken, førendis 16 Stykker, som laae i Belt

udenfor Nyborg Havn, af et Svensk, navnlig Neptunus, fiendtligviis attaqueret og erobret.

D. 8. (18.) Aug. Rykte det Svenske Rytterj, under General-Lieutenant Claus Tott, fra Korsøer op og marcherede, efter deres Konges ordre, ind i Landet, hen til Kiøge; forraskede og overrumplede undervejs adskillige Danske Troupper, som her og der i Selland laae udj deris Qvarterer adspredde, og ick ventede nogen Fientlighed, og toge til Fange saa mange af dennem, som i den Skynding sig ey med Flugten til Kiøbenhafn kunde retirere.

Samme Dag lod den Svenske Orlogs-Flode sig see for Kiøbenhafn, og lagde sig ved Dragøe, paa det ingen, enten til eller fra Staden, til Vands skulde komme, og ald tilførsel dennem der inde formeenis.

Der man eodem die fik Tidender i Kiøbenhafn om dette Svenskens uformentlig Indfald, blef menige Mand derover usigelig altererit. Kongen lod paa Slottet til sig hasteligen opfordre alle Grandes tilligemed Byens Magistrat, og de fornemste Geistlige, for at deliberere med dennem, hvad man skulde anfange. Og som Gud gav Hans Mayt: self et uforsagt Mod, saa bleve og alde andre derved opmuntrede til en frimodig Resolution, Fienden at imodstaae, og extrema at tentere.

Den Hollandske Resident Beuningius, som laae i Kiøbenhafn, gjorde Regi Friderico fast Forsikring, at om mand paa nogle ugers Tiid kunde holde Staden imod Fienden, skulde der med allerforderligst komme en Auxiliar-Flode fra Holland, de Beleyrede til undsetning. Og at han samme Succurs uden Forhalning kunde tilveiebringe, satte han sig strax paa en Jagt, og (foruden nogen Behindring af de Svenske Skibe, som laae der uden for,) med en favorabel Vind samme Aften til Holland bortseglede.

Hafde Mag. Peder Mehrn, *Academix Vice-Bibliothecarius*, Bryllup i Kiøbenhafn med Margrete von Øsede.

D. 9. (19.) Aug. Forføyede Rex Svecorum, og alt Fodfolket med hannem, sig fra Corsør til Slagelse, hvor han spisede om Middagen, og siden derfra til Ringsted om Eftermiddagen.

Om morgenen affærdigede woris Konge fra Kiøbenhafn twende af sine RigsRaad nemlig Christen Skeel, og Mogens Høg, som Abgesanter til den svenske konge, for at deprecere krigen og overtale hannem til *amicam reconciliationem*, om det waar mueligt. De ankomme til Ringsted lidet førend kong Carl, post horam 3 pomerid, og lode sig saa snart hand ogsaa did waar kommen hos hans Mayt: anmelde, men formedelst at det waar saa Sildig paa dagen, blef deris *Audientz* til *sequentem diem* opsat.

D. 10. (20.) Aug. Der Kl. waar 7 om Morgenen blef de tvende Danske Gesanter, i den Svenske Konges Caross ved RigsRaad Arvid Forbus og Gen. Major Grev Oxenstiern opførte paa Ringsted Kloster til Audientz hos Hans Mayt: hvilken, efterat de deris Tale (for at fornemme aarsagen til denne ny fientlige ruptur) i bevægeligste Maader hafde fremført, svarede dennem trodsig, og vendte ald Skylden ind paa de Danske. Men der Gesanterne bleve ved at formane Kongen til saadan vrang Suspitions og fordervelig Hostilitets Fra-staaelse, afviiste hand dennem med en kort og haanlig Besked.

Saa blew og wed et andet kongl. Edict, kundgiort, at de som nu holdte sig Mandelig i denne paahengende fare, og nogen synderlig action begick, skulde andre til exempel, worde nobiliteret item af de wornede sønner, som waar nu soldater i Kiøbenhafn, og sig tro forholdte skulde for dennem og deris arwinger være fra deris fødestawn løsgiwne.

Der de hafde taget afsked fra kongen, gaf Grewe Slippenbach, som ledsagede dem tilbage til deris logement, rotunde tilkiende hworføre Svecus waar kommen, nemlig for at indtage og bemegtige sig ald Danmark, sagde: Det motte være Danis lige meget, enten deris konge hedde Fredericus eller Carolus, item at det gjorde ham ont, at den skionne stad Kiøbenhafn, og dends Jndbyggere, skulle saafremt, de icke nu submitterede sig, drukne og omkomme i deris eget blod.

Samme Dag hafde Rex Daniæ Borgemestre og Raad i Kiøbenhafn samt de fornemmeste Borgere paa Slottet forsamlede, og adspurde dennem, hvad deres Resolution vaar. De svarede endrægtelig, at de vilde vove Lif, Gods og Blod for Kongen.

Hans Majestæt meddeelte Kiøbenhafns Bye og Indvaanere nye Privilegier og Stabel-Frihed. Hvilke Privilegier (af de tilstædeværende Senatoribus Regni underskrevne) eodem die ved Trycken bleve publicerede, Borgerskabet til diss større Troskabs Opmuntring.

D. 11. (21.) Aug. De tvende Danske Gesanter, som hafde vaaren hos Regem Sveciæ, kom tilbage igien om morgenen tilig til Kiøbenhavn, efter at de hafde i Roskilde pernosteret, og lod voris Konge viide, at ingen freddelig fordrag vaar at vente.

Blef Førstaden udenfor Kiøbenhafn af Danis stukken i Brand, og alde Husene, undertagen Wartou og Klaumands Have, lagt i Aske. Den nye Kirke udenfor Nørre Port, som havde standen i Aar, blef og samme Tiid sprengt med Krudt og ruinerit.

Om Morgenen bleve alle Stadens Porte, nemlig Vester Port Kl. 5, Nørre Port Kl. 6, og Øster Port Kl. 7 til en Beleyrings imodtagelse, aldelis tilsluttede, saa at ingen Vogne der ud eller ind kunde kiøre.

Vaare Studiosi Hafnienses in Auditorio inferiori forsamlede, hvor dennem blef forrelæst Kongens Bref om Gevær, pro defensione urbis, at antage, med naadigst Tilsagn, at de, som nu lode see deres Mandighed, skulde, fremfor nogen anden, til vacerende Embeder forfremmes, saa fremt de der til dygtige befandtis. Hvorpaa de sig strax armerede, og de som ikke selv hafde, bekomme paa Tøyhuset af Kongens Gevæhr. Og deelde de sig i 2 Compagnier, under de dennem forordnede Capitainer.

D. 12. (22.) Aug. Om Morgenen gandske tiidlig bleve de første Skud giort fra Kiøbenhafns Nørre Port og Øster Port, ud imod Fienden, førend hand endnu hafde løsnet en Musqvæt, eller ret faaet sine Stykker plantet for Byen.

Satte Svecius paa Wartos loffte en sterk wagt. Men der mand fra Byen fyrede paa samme huses Tag, spillede Splinderne og stykkerne, af de sönder-slagne steene, sparrer og Legter, saaledes iblant dennem, saa at mange iblant dennem blewe døde nedslæbte og de motte die seqvente derudower lade den Wagt ophøre.

D. 13. (23.) Aug. Giorde de Beleyrede i Kiøbenhafn, om Formiddagen Kl. 8, det første Udfald imod Svensken, som da vaar i Fær med sine Løbegraver at kaste, og nedlagde ved 200 Mænd af dennem, men miste self i denne Skiermydsel icke meer end en Underofficeer og 3 Gemeene. De Danskes Anfører i denne action vaar Oberst-Lieutenant Jacob Geveche. En af dennem tog en Degen fra en Polak, og med den ihiesløg ham self og 3 Svenske. Dette lykkelige Udfald satte braf Mood i Stadens Garnison og Indbyggere.

D. 14. (24.) Aug. Begyndte mand i Kiøbenhafn for fuld alwor at reparere wolden allewegne, hwor dend waar brøstfældig, og dends reveliner og baterier at forfærdige. Og waar ingen enten høy eller Law, Geistlig eller werdslig, fra dette Arbeid fritagen, men hwad de icke self kunde gjøre, motte de skaff andre folk og daglønnere til.

Blef den Svenske Legat Hr. Steen Bielke, (hvilken Rex Daniae hafde, strax Fienden kom for Byen, ladet tage i Arrest,) henført, efter Kongel. Ordre, fra sit Logement, ind paa Rosenborg.

D. 15. (25.) Aug. Blef i alle Kiøbenhafns kirker aflagt med Orgelwerkes klang, saawelsom og ophørt med klokkerne at slaa og ringe, saasom mand icke eragtede det j en Beleyring tienligt.

Denne söndag begynte Præsterne i Kiøbenhafn at holde Prædiken paa Wolden for qwarnisonen, og Borgerskabet som der waar samlet. Og waar det saaledis lawet, at Sognepræsterne skulde forrette tienisterne i kirkerne, men Capellanerne, hwer wed sin anordnet Post paa wolden. hwilket siden saaledis blef continuerit hwer söndag og fredag, indtil October Maanets udgang.

Lod hans Kongl. Maytt: wed en aaben Placat ansige, at om nogen paa forræderj udj staden hemmelig opholdte, da skulde den, som sligt med tilbørlig bewiisning, aabenbarede, have 100 Rix daller for sin umag, men den som nogen forrædere j sit huus, eller anden steds, befindis at fordølge, skulde uden ald Naade straffis paa liwet.

D. 16. (26.) Aug. Havde Hans Kongl. Majestæt Stadens Borgemestre til Giest hos sig in arce Hafnicâ. Da blev betenkt paa et Huus til de Qvæstis Fornødenhed at lade indrette.

Døde i Odense Barbara Jensdaatter Rosenvinge, Oluf Olufsens, Forvalters ofver Sanct Knuds Klosters Læhn sammesteds, hans Hustru, men siden, illo defuncto, gift med Ottho von Øsede.

D. 17. August. Hug Swensken de Render ofwer, Wed hwilke det ferske wand fra Emmedrup søe blef i Kiöbenhafns bye indledsaget, paa det at mangel for wand skulde saaledes de beleyrede tilföyis. Men Bröndene i staden og slotsgrawene skaffede dennem boed paa saadan trang.

D. 18. (28.) Aug. Lod Kong Friderich det skønne Taarn og Spiir, som stoed over Kiöbenhafns Vester-Port, nedtage, effterdj Fienden iidelig beskiöd det, saa at Splinderne og Steenene der af gjorde vores Folk paa de nærmiste Batterier Skade. Ellers blef det som en merkwærdig Ting observerit, at Kong Christian den Fierdes Effigies, som war over benefnte Port opsat, kunde aldrig af Svensken, j hwor wel de jewnligen skiöde saasom til maals efter det, med noget Skud treffes eller rammis.

Förde de Danske, foruden den forrige (vid. 12 August) nok en anden Pram ud, hwilken de hafde tagt med Skewersteen, og lagde den neden for Wartou. Denne kallede Svecus den Stumpede Hund, men fornam dog siden, at dend kunde bide til gafns; thi samme Pram gjorde Fienden, som waar paa Wartous wolde, stor meen og adbrek.

D. 19. (29.) Aug. Eftersom mand i Kiöbenhafn baar Frygt for, at mand skulde have Speydere og Forrædere inden Portene, motte Rodemesterne, efter Kongl. Befalning, dend gandske Dag gaae omkring i alde Stadens Huuse, og nøyagtig optegne, hvad Folk en hwer hos sig hafde inde.

D. 20. Aug. Begynte de i Kiöbenhafn om morgenen tilig, at giöre, med 3 skud af wolden, Dansk Lössen, hwilket de siden, durante obsidione, hwer morgen continuerede, sa at dette skulde nu, i stæden for Wagtklockens liud, wære Morgensstundens Tegn.

D. 21. Aug. Begyndte Svecus gloende kugler i Kiöbenhafn at indskyde, foruden andre Canonkugler i en skreckelig mengde, blandt hwilke nogle wey-

ede til 12-16 ja 20 Pund. Dog waar Gud saa naadig, at ingen synderligen skade de beleyrede der wed tilføyedes.

Blef i bemelte stad et trykt kongl: Forbud publicerit, at ingen motte, om Aftenen, eller Wed Nattens tiide, hawe, saalenge Beleyringen waarede, tændte Lius oppe paaa Høye Loffte eller tærne, hwor af en eller anden mistanke og ulempe maaskee kunde foraarsagis.

D. 22. Aug. (1. Sept.) Lod voris Konge sige til Indbyggerne paa Amager, (hvilken Insul Svecus endnu icke havde besøgt,) at de med deris Korn, Qwæg og Bohawe i Christianshafn skulde indflytte, og bringe saaledis deris Midler in salvo. Men de daarlige Folk supplicerede der imod, med indstendig Begiering, at det motte tilladis dennem, med hwad de hafde, udj deris Huuse at forblive; saasom de fortrøstede sig, self nok Fiendens Landgang hos dennem at ville afwærge.

D. 23. Aug. (2. Sept.) Ved Middags-Tiider gjorde Hafnienses, heel vel bemandede, et meget lykkeligt Udfald, ruinerede adskillige af Svenskens Værker, dræbte meer end 600 Mænd af Fienden, og førde nesten 300 ind med sig fangne. Foruden anden god Nytte af Klæder og Gewähr, fik de samme Tiid 5 skønne Metal-Styker, med Keiser Ferdinandi Waaben og Nafn paa, hwilke de bragte tilbage med sig i Staden. Og hafde de bekommen flere Stycker, dersom flere Vogn-Heste hafde vaaren tilreede, at føre dennem bort.

29. Ordinerede Dr. Laurentius Jacobæus, Fioniæ Episcopus, udj Hospitals-Kirken i Odense disse twende Præster: Hr. Søfren Thomassen, Sognepræst til Balsløf og Eybye, og Hr. Jørgen Hansen Søllested, Capellan til Synderby Mee-nighed i Fyen.

D. 31. Aug. Blewe trej kongl. Forordninger i Kiöbenhafn publiccerede; den (1) Angaaende den Besoldning og Tractement, som Ryttere og soldater i Staden af deris Werter skulde nyde, den (2) om den Taxt, hwilken Borgemestere og Raad sammesteds motte sette paa de Victualier, som Waare til kiøbs. Den (3) at Jndbyggerne skulde angiwe alde de fremmede Personers Nafne, som i deris huuse logerede.

D. 3. (13.) Sept. Giorde Hafnienses et Udfald, wed hwilket de dog ikke denne gang Fienden nogen synderlig Skade tilføiede. Da blewe twende af de Danske høye Militair-Betiente, nemlig Hendrich Brehmer, og Key Urne, dødelig qvæstede.

D. 4. Sept. Blef Werner Kloumands hawe uden for Kiöbenhafn, illigemed indehawende huus, (som hid indtil af Vulcans Waar sparet) stukken af de

Danske udj brand, eftersom Svecus gick jewnligen der ind, og hente der af adskillig frugt.

D. 5. Sept. Døde i Kiøbenhafn General Major Hendric Brehmer af den Blesure, hvilken hand 2 Dage tilforn hafde faaet af en Kugle i et Udfald imod Fienden.

D. 6. Sept. Blef Cronborg, efter 20 dagis beleyring, opgiwen for de swenske med accord, af Commendanten Oberst Paul Beenfeld, som tilligemed Ambtmanden ibidem Christopher Bilde til Melgaard og Oberst Lieutenant Carl von Brunow, accords-puncterne underskref.

D. 7. (17.) Sept. Kom Rex Sveciæ self personligen ind paa Kronborg Slot, dets Leylighed at besigtige, lagde strax en sterk Guarnison der ind, og beordrede mange Murmestre til at reparere i en Skynding Murene, som waare forskutte.

D. 8. Sept. Blef fød i Kiøbenhafn Paulus Vindingius, M. Erasmi Vindingii, Professoris Regii, et Ingeburgæ Jacobææ filius, som siden blef illigemaade Professor Regius in Academia patria.

D. 9. (19.) Sept. Dr. Johannes Eloï Terserus, Designatus Episcopus Aböensis in Finlandia, som for faa Dage siden waar til den Svenske Konge i Leyren for Kiøbenhafn ankommen, gjorde i Dag for Hans Mayestet sin Biskopelig og corporlig Æed paa Cronborg Slot, i adskillige af de Svenske Herrer deres Præsentz. Hworpaa Kongen dimitterede hannem fra sig, og foræhrede hannem 1000 Daler til Reyse-penge.

D. 11. Sept. Døde i Roeskild Mag. Iver Eilersen Schiøler, Matheseos Professor Publicus udi Gymnasio sammesteds, anno ætat. 40.

D. 12. Sept. Skiöd Svecus baade af Leyren for Kiöbenhan, saawelsom og af alde sine Orlog-skibe, mangfoldige Triumph- og Fryde-skud, over Cronborgs erobring

D. 16. Sept. Hafde Dr. Peder Lafridsen Scavenius, Juris Professor publicus in Universitate Hafniensi, Bryllup i Kiøbenhafn med Søster Jacobsdaatter, Doct. Jacob Mathiasens, Episcopi Aarhusiensis Datter.

D. 17. (27.) Sept. Lod woris Konge sit aabet Bref udgaa til Almuen over ald Jylland, særdelis til alle militaire Personer sammesteds, med alvorlig formaning, at de skulde armati manu gaae Churfyrsten af Brandenburg til haande, som nu med sin Armée waar did forventendes, Hans Maytt: til Hielp og Secours.

D. 19. (29.) Sept. Ankom til Oldeslõe den Keiserl. Felt-Marschall-Lieutenant Baron Johan Sporck med 3000 Ryttere, hvilke Elector Brandenburgicus (som nu var med den confæderierte Armee i fuld Anmarch, Regi et Regno Daniæ til Secours,) hafde sendt for j veyen for sig. Bemelt Baron Sporck udsikede strax en Ritmester med et Compagnie at recognoscere, som og imellem Heide og Nyemünster antreffede eodem die et Partie Swenske Ryttere, skiød nogle af dennem for Panden, og tog 70 fangne. Men en Major, som anførte dem, echapperede. Dette waar saa den første Hostilitet, som hine fremmede Auxiliar-Folk imod Dannemarks Fiender lod see.

D. 20. Sept. Udgif Kong Friderich en meget nyttig forordning om Victualier, og wed, i den beleyrede Stad, nemlig at hwem iblant Jndwoenerne der hafde af benefnte sorter meere forraad, end de self til deris huusholdning behöwede, skulde wære forpligtede, det öfrige til deris trengende Med-Borgere for en billig priis at selge.

D. 22. Sept. Kom Hans Chur-Fyrstelig Durchleuchtighed af Brandenburg Fridericus Wilhelmus, saasom Generalissimus for de Allierte Potentaters Auxiliar-Magt, personligen ind i Wor Konges Gebiet i Holstein, tilligemed den störste deel af Cavalleriet

D. 23. Sept. (3. Oct.) Blef Borgemester Hans Nansens Huus i Kiöbenhafn, Wed hine gloende Kuglers Indskydelse, om Natten tendt i Brand, som dog, ved Vagtens omhyggelighed, betiimelig blef dempet.

Practicerede sig ind i Staden et Skib med 70 Læster flamsk Sild, hwilke kom de Beleyrede, udj deris fettallie-Trang, saare vel til pas, saasom denne waar den første Tilførsel (af nogen Consideration) hwilken de bekomme siden Belyeringens anfang.

D. 25. Sept. (5. Oct.) Efferdi Jndbyggerne paa Amager-land, (som waar nu det eeniste Spiisekammer for Kiöbenhafn), waare meget dyre og ubillige med deris Vahres Afhandling, saa blew wed Kogl. Anordning satt en wiss Taxt paa alle de Slags Victualier, som de hafde i Staden at indføre og selge.

D. 26. Sept. (6. Oct.) Blef fra Swensken en Granat i Kiöbenhafn indkast, hwilken faldt i St. Clemens Stræde, og der sönderslog en Qvindes Been, som sad uden for en Gade-dör i et Bislag.

D. 29. Sept. (9. Oct.) Lode Niels Trolle, Statholder i Norge, Jens Bielke, Norges Riges Cancellar, og Jørgen Bielke, Gen. Lieutenant over Armeen ibidem, deris aabne Formaningsbrev af Agershuus udgaa til alle undersaatterne udj Trundhiems og Baghuus Lehne, at gifwe sig under de Danske igien, og af al magt imodsette sig Swensken.

D. 30. Sept. (10. Oct.) Kom Elector Brandenburgicus til Husum, hvor han paa et par ugers tiid forblef, for at Warte effter den øfrige Deel af sin og de alliirtes Krigs-magt.

D. 1. (11.) Oct. Til Churfyrsten af Brandenburg, som sig nu i Husum opholdt, komme twende Gesanter fra Hertug Friderich af Holstein-Gottorp, nafnl. Levin Nicolai Moltke og Ludwig Asseburg, med Beklagelse, paa hans fyrstel. Durchlaughtigheds Vegne, over den Plustren og Pressur, som hans Fyrstendom og Lande af de fremmede Krigs-Troppers march og indqvartering dagligen motte udstaae; begierede derfor, at, saasom deres Herre erbød sig til, i denne Kriig stedse at bliwe neutral, hans undersaatte da for slige trengsler maatte vorde forskaanede. Men, som det waar hwer Mand witterligt, at Fyrsten baade hemmelig og aabenbare holdte med Sveco, saa affærdigede Elector disse sendebud tilbage med et ubehageligt Swar og Resolution.

D. 6. (16.) Oct. Ankomme til Odense 800 Swenske Ryttere, som waar Pfaltzgrewens af Sulzbach Regiment, og hafde, formedelst de Alliertis Overhaand, qwitteret Holstein. De forblewe her i Staden indtil Söndagen d. 10. hujus, da de forføyede sig til Nyborg, og lode sig derfra til Selland transportere. Jmidlertiid, saa lenge denne deris Marsch stod paa, waar her i Fyen en stor Pressur.

D. 7. (17.) Oct. Jacob Casimir de la Garde, Grewe til Läcköo og Arensborg, Friherre til Eekholm, Herre til Kolka, Kiide, Ruusa, Arnöo etc., Kongens af Sverrig Rigs-Raad, General ower Infanteriet, og Oberst Til foods, blef i Løbegraverne for Kiöbenhafn med en Canon-kugle (fra Prammen i Kallebo) ihjelskut, der hand hafde lewet 29 aar, 8 maaneder og 4 dage.

D. 8. (18.) Oct. Satte Svecus med Skiærbaade nogle af sine Krigstroupper i Land paa Amager, og alle Jndbygerne elendeligen udplyndrede, saa at de nu (dog nimis serö) fortröde, at de icke, efter deris Konges fromme Tilbud, deris midler indenfor Byens Wolde havde salverit. Kong Carl, og hans Rigs-Admiral Greve Wrangel, waar self personligen med, denne Depopulation at anrette. Wed Dragøer toge de samme Tiid nogle Danske Officerer fangne, som wilde have seylet til Lübeck.

Saa snart fienden Waar blewen bemelte lidet Land megtig, stak woris Folk Sundby ibidem, som er dend næste Landsby uden for Christianshafn, i brand, at hand icke saa nær wed byen skulde have sin tilhold. Men der med gawe de Swensken anledning, til at giöre sequente die det samme ower alt.

D. 9. (19.) Oct. Blewe alde Landsbyerne paa Amager af Swensken jammerligen afbrendte, og alt hwad der inde fantis, som han icke kunde bortføre, saasom Korn, foer og fæ, af ilden fortæret. En eeniste gaard, som laae mit i

Hollender-by, blev ved en Slumpe-lykke af ildebranden frelst, men alde de andre, saavel Præste- som Bøndergaarde paa det hele Land, lagdis i Aske.

D. 11. Octobris. Blef i kirkerne Hafniæ giort Taksigelse af Prædicke-stolene, og Te Deum Laudamus siungen for den remarquable og lykkelige expedition, som die præcedente waar giort paa Amager.

D. 16. Octobr. Der en Norsk Studiosus sad i et huus Wed Stranden i Kiöbenhafn og spillede Bretspill med en ung herremand, blev hand af en swensk kugle, som uformodet kom indfarendet, paa steden drebt.

D. 17. Octob. Jndkom til Kiöbenhafn en Dansk Caper, og indbragde med sig en liden skude, som hand i söen hafde tagen, hworpaa waar en swensk Post med brewe, skrefne udj Bröndshöy, som skulde til Swerrig.

D. 19. (29.) Oct. Iblant adskillige Granater, som blef af Sveco i Kiöbenhafn indkast, faldt en i Studii-Strædet udj Kongens Musicants Huus, en anden i St. Peders Stræde udj en Snedkers Huus, og en i Collegio Valchendorphiano ibidem.

D. 20. Oct. Døde udi Odense Mag. Hendrich Hansen, Sognepræst i Skamby udi Fyen, og Proust i Skamherred.

D. 21. Octobr. Waar fienden ower ald maade ifrig, med granater og gloende kugler i Kiöbenhafn at indskyde. Men see, imidlertiid kom en hastig Norden-Wind, som Wendte ald Röyen i hans öyne, og hindrede hans anslag sin fremgang.

D. 22. Oct. (1. Nov.) Giorde Hafnienses et udfald af Wester-Port, og drebte nogle af Svensken, dog icke mange, saasom Fienden, som waar nær under wolden, sig wed deres Ankomst subducerede.

D. 29. Octobr. Stod den meget haarde og blodige Söe-Batallie udj Øresund jmellem herre staternis af Holland og de swenskis Orlogsflooder.

D. 30. Oct. (9. Nov.) Om Natten imellem Fredag og Løwerdag bröd Svensken op fra sin Leyr for Kiöbenhafn, og lod af, Byen under Woldene at belegge, ladendes i hytterne effter sig baade Victualia og KrigsRedskab, i en temmelig god Quantitet, som de Danske bekomme til bytte og i Byen indførde.

Fienden begaf sig saa hen bag Valdby Bakke, hwor de om Morgenen tiilig holdt med deris Armee, i Tanke, at om Hafnienses, som nu med de Hollandske Auxiliar-Folk waare forsterkede, wilde giøre udfald, da at möde dem der.

D. 31. Octobr. Saa snart Admiral Obdam kom i Land for Kiöbenhafn, affærdigede Kong Friderich til hannem twende af sine höye Ministris, Otthe Krag og Peter Reetz som paa Majestetens Wegne tackede hannem for tro tieniste og reddelig mandelighed.

Blef i alde stadens kirker siungen Te Deum laudamus for den hærlige Söe-Victoria imod Swensken. Samme tiid blef igien lagt paa Orkelwerkene; og om afftenen hor. 9 slog klokken paa ny tilligemed Sang-Werkits Liud.

D. 1. Novemb. Døde i Kiöbenhafn Else Pedersdaatter, Sal. Mag. Peder Gelstrups, Logices Professoris Enke, anno viduitatis 29. Hun logerede, før sin dødelige Afgang, sin salig Mands Biblioteque til Universitetit.

En af Kiöbenhafns Constabler ihielskiöd af Wolden to swenske, som holdte Skilt-Wagt uden Wartou paa en liden höy mod Wibens Huus.

D. 6. (16.) Nov. Blef Sal. Else M. Peder Gelstrups Liig i Wor Frue Kirke i Kiöbenhafn wed Klokkers Klang begrawet, der mand siden Beleyringens Anfang icke havde ringet for noget Liig.

D. 10. Nov. Døde i Viborg M. Frands Nielsen Rosenberg, Biskop ower Viborg Stift, der hand samme Embede paa det syttende Aar hafde betient.

D. 11. (21.) Nov. Eftersom de til Kiöbenhafn ankomne Hollender hafde begieret, at Auditorium inferius paa Studiigaarden motte dennem forundis til deres Gudstienestis offentlig öwelse, og Kongen, ved Skriwelse til Professorerne, siuntis udj denne Begiering at wilde consentere: da forsamlede sig Professores herom paa Consistorio, og opsatte til Kongl. Mayestæt deris underdanig og skriftlige remonstration, med Formening, at heterodoxis icke sine scandalo kunde tilladis, paa den Sted deris prædikener at holde, hwor Orthodoxi deris sacra Academica kunde tractere. Hvorfore Kongen forandrede sine Tanker, og bevilgede dem siden Stadens Raadhuus til obenbefnt Brug.

D. 17. Nov. Døde i Ribe Mag. Rasmus Claussen Hammer, Lector Theologiæ sammesteds.

D. 23. Nov. Døde i Karby paa Morss Mag. Jørgen Nielsen Nestwed, Sognepræst til samme Karby, samt de annexerede Hwidberg og Redsted Sogner, og Proust i Sønderherred, anno ministerii 39.

D. 24. Novemb. Lod Kong Friderich en trykt forordning Hauniæ udgaa, hwor efter Fribyttere sig i disse tiider kunde hawe at rette, med de Priiser, som de af Fienden bekomme.

D. 30. Novemb. Om Natten Kl. 2 døde i Odense Anne Jacobsdaatter Hasebarth, Raadmand Peder Pedersen Lerkis Hustrue.

D. 1. (11.) Dec. I St. Knuds Kirke udj Othense indwiede Bispen Dr. Lauridtz disse tvende Præster: Hr. Laurids Henrichsen Hiort, Sognepræst til Skamby, og Hr. Madtz Gregersen, Medtiener til Sønder-Broby Meenighed.

Paa det Kongelig og Riddderlig Academie Sorøe skiedde, effter Aarlig sæd-wane, permutatio Magistratus academici, i det Dr. G. Witzleben, S.S. Theol. Prof. Pub. Deponerede Decanatum Academiæ, som hand siden d. 1. Decem-ber 1657 hafde forvaltet, og Dr. Henrich Ernst, Juris, Politices. Atqve Ethices Prof. P. hannem igien udj samme Decanatu succederede.

D. 4. (14.) Dec. Om Formiddagen Kl. imellem 7 og 8 lod Churfyrst Friderich Wilhelm fra Sönder-Jylland til Als nogle 1000 Mand owersette, samme Insul, med de derpaa liggende Slotte at indtage, saasom 17 Skudder waare, til denne Transports Befordring, diebus præcedentibus ankomme, foruden 2 Danske Orlogskibe, hwilke lagde sig mit paa Fahrwandet, og skiøde weldelig imod Landet, saa at Fienden, som sig ved Haf-bredden forsamlede, hines Landgang at afwerge, motte sig derfra retirere, og de skandser, hwilke de nyligen hafde opkastet, forlade. Hworved de alliirte Tropper (hwis Anförer waar den Churfyrstel. General-Lieutenant Joh. Georgius, Hertug af Anhalt,) fick snarligen og lyckeligen fast Foed paa Landet, foruden nogen Mands forliis. Men Svensken, som fandt sig for swag til at gjøre modstand, forføyede sig betimelig derfra, nemlig Gen. Major Aschenberg med 1200 Mand til Sönderborg Slot, og Oberst Knaust med 400 Mand til Nordborg. Der er Allirte waare med Folk og Canoner saawiit forsterkede, som fornöden gjordes, rykkede de om Aftenen frem mod Sönderborg, indtog Byen, som ey waar befestiget, og lawede sig til, Slottet at beleyre.

D. 5. (15.) Dec. Blewe de alliirte Krigs-Tropper posterede imod Sönderborg Slot, til en formal Beleyrings alworlige Anfang. Jmidlertiid hwilede Svecus icke, med med mangfoldige Canon-skud af Wolden dennem den gandske Dag og paafölgende Nat udj deris Forretagende iideligen incommoderede.

D. 6. (16.) Dec. Indkom i Kiöbenhafn en Swensk Oberst, af Polsk extraction, som sig fra sit Regiment clanculum hafde bortsneget og tog hand strax, foruden nogen Twang, Tieniste under woris Konge.

Om Morgenens gandske tiilig skickede Princeps Anhaltinus en Trompeter ind i Sönderborg Slot, med Begiering til General Major Aschenberg, at han paa Cavalliers paroll wilde komme ud og tale med hannem; hwilket ogsaa skiedde. Og blewe de da saaledis foreenede, at der skulde wære imellem

dennem 30 timers stilstand; at obsessi imidlertid sig til en accords Imodtagelse maatte resolve, eller og extrema forvente.

Ved middags-tiid saae mand nogle Skiibe fra Østersöen imod Flensborger-Wiig at ankomme, hwilke de Allierte tenkte at skulde være Danske eller Hollandske, indtil mand omsider af Flaggene eragtede dennem at være Svenske; saasom de og satte deris Kaas lige ind imod Sönderborg, og lagde sig tet ind under Slottet.

D. 7. (17.) Dec. Om Natten bortsnappede Svecus to Danske Ryttere af dennem der holdt ForWagt uden for Kiöbenhafn.

Der Stilstanden ved Sönderborg horis antemeridianis waar kommen til ende, begynte mand strax igien Slottet ifrig at beskyde af et Batterie, hwilket Obsessores hafde om Natten opkast, og, der Skuddene icke gjorde den effect, som mand forlangede, blef resolverit, Stykkerne til en anden Side at føre, hworfra arx obsessa med bedre force kunde angräibis.

D. 8. (18.) Dec. Der de Allirte, saa tiilig det dagedis, stode ferdige at skyde Breche i Muuren paa Sönderborg Slot, og aldtig til en fulkommen Storm tillawede, see, da waar det aldelis stille der inden for, og mand fornam intet Menniske sig paa Slottet, eller Volden at røre. Thi General-Major Aschenberg hafde samme Nat, udj ald Stilhed, med sit heele Mandskab forladt Slottet, og begiwet sig ud paa de Swenske Skibe, som nyligen waare ankomne, med hwilke hand strax til Foborg i Fyen henseylede, förend Obsessores fornam, at hand waar borte. Hand lod effter sig der inde 1100 Hæste, item 24 Stycker, saa og en stor Deel af sin Bagage, som hand i den Skynding icke kunde føre med sig; hwilket altsammen de Allirte bekom til Bytte, da de strax, uden wiidere modstand, Slottet indtog.

Begaf den Svenske Commandeur paa Bornholm, og Oberst til Hest, Johan Printzenskiold, sig fra Hammershuus Slot hen til en liden Flecke der paa Landet, nafnlig Hasle, hwor hand med haarde Truselsord tiltalte Told-Betienterne sammesteds, saawelsom og Byens Øvrighed, formedelst at de skulde hawe beswiget hans Konge sin Rettighed. Men see, imidlertiid lagde nogle af dennem hemmeligen Raad ower med hinanden, at de hannem wilde ombringe, og derpaa den Swenske Magt af Landet udrydde. Og saasom det siuntis beqwemmeligst for dem at fuldkomme dette deris anslag i Rönne, (hvor bemeldte Printzenskiold agtede sig ogsaa hen), saa hafde de deris Bud uformærkt hos Borgemester ibidem, og bestilte det med hannem saaledes, at hand skulde i sit Huus die seqvente giestbyde samme Commandeur; hwilket ogsaa skiedde, dog Giesten til liden Fromme.

D.9. (19.) Dec. Forføyede Oberst Joh. Printzenskiold sig fra Hasle til Rønne, tilligemed en maadelig Comitatus af nogle sine Officerer og Tienere. De andre, der hafde intet got i sinde med hannem, gjorde ham ogsaa, under et Høfligheds skin, geleide. Der hand kom til Rønne, og stuede af sin Hest for Borgemesters, Herman Bohus Dör, blev hand af Verten med Civilitet imodtagen, og i Huuset indleedt. Men, der mand hafde faaet ham ind i Stuen, og de andre Conspiranter, som waare 9 tilhøbe i Tallet, waare ogsaa komne derindt, satte de Kroge paa Dörene, og med Gevalt og Trusel befoel hannem at giwe sig fangen. Hvilket hand og uden lang Betenckning motte giøre. Men saa snart hand waar kommen uden for paa Gaden, sögte hand at undrende; hvorfore de hasteligen omkring-ringede ham, og med mange dødelige Skud nedlagde hannem paa Stæden. De Officerer og UnderBetiente, som waare med hannem, blewe (effterdj de icke waare mægtige nogen modstand at giøre) alde dis-armerede, og i fengsel henførte.

Der paa lod strax obenbem. Borgemester, og hans Consorter, i kongens Nafn af Dannemark, Wed udskickede Placater opbyde meenige Mand paa Bornholm, Bønder og Borgere, og tilskyndede dennem, at kaste det svenske Aag af sig, og at forsamle sig uden forhalning, til slottet Hammershuus at indtage. Hworudj de ey helder lode sig finde forsömmelig. Men dend dræbte Commandeurs Legeme blev fört op paa Byens Raad-stue, hwor de fornemmiste af Stadens fruentimmer smugt udklædte det i fiin Linnet og anden tilbehör.

D.10. (20.) Dec. Ginge nogle Regimenter af de Allirte Folk for det Slot Nordburg paa Als, hwilket med 400 Mand, under den Svenske Oberst Knauts Commando waar besat, og samme Slot opfordrede, hwilket icke synderlig waar med ammunition og anden Defensions Tilbehör forsiunet. Hworfore de der inde, (da ingen accord kunde erlangis,) motte giwe sig paa Discretion. Den störste Deel af de gemeene tog under victoribus fæderatis Tieneste. Men Obersten, tilligemed de andre Officerer blewe til Gottorp, som Krigs-fanger forskickede. Og blev saaledis bemelte Land Als igien aldeeles bragt under Kongl. Dansk lydighed.

Paa Bornholm forsamlede sig troupe-wiis de fleeste Mandfolk iblandt Landsaaterne, efter deris Anföreris Sollocitation og Opmundtring, forsiunede sig med Gewähr det bedste de kunde, og forføyede sig for Hammershuus Slot, som waar braff fortificerit, og hafde en temmelig sterk gvarnison inde. Printzenskiolds Frue, som nyligen hafde giort Barsel paa Slottet, animerede dennem med mange formaninger til Standhafftighed i at forsware sig, der hun hörde hwor ynkelig hendes Mand waar ombragt. Og siuntis de

wel i Begyndelsen at lawe sig til nogen modwærn; men, efterdj de sawnede deris Commendant, wilde det icke hawe nogen ret Skick for dennem.

D. 11. (21.) Dec. Døde i Kiøbenhavn General-Lieutenant Uldrich Christian Gyldenløwe, Regis Christiani Quarti filius naturalis, anno ætatis 29, hwis Død meget beklagedis, saasom hand waar en kiæk og mandhaftig Helt, der lod i mangel noble action, særdelis i denne Krigs tiid, see sin berømmelig Conduite.

Blef Trundhiems Bye, sambt tilhørende Læhn og Prowincier, af de Swenske, wed capitulation og Accord, opgiwen for den Kongl. Danske Krigs-magt, som paa ellefte Uge Staden hafde belagt. Accords-Puncterne blewe i disses Leyr sluttede og underskrefne af Hr. Jørgen Reichwein, Kongl. Dansk General Major, og Hr. Claus Stiernskiold, Friherre til Stenberg, som paa nogle Maaneders tiid hafde waret Kongl. Swensk Gouverneur ower bemelte Stad, og underliggende Læhne. Bemelte Accords indhold waar fornemmeligen denne, at den ganske Swenske garnison, Officerer og gemeene, samt alde deris Betiente og comitat, skulde med deris Gewæhr, tross og bagage af festningen uddrage, og med alderfordeligst Trundhiems Stigt qvittere, og af nogle Danske troupper til de Svenske grendser convoyeris.

D. 12. (22.) Dec. Tog Hans Churfyrstel. Durchlaughtighed af Brandenburg fra Flensborg over til Sönderburg Slot, hwilket nu med hans Folck waar besat, og der sit Howed-qwartier, indtil wiidere, udwaldte.

Bornholms Mandskab fortfarede med Hammershuus alworligen at belegge og attaqvere, og lod Obsessis sige, at dersom de sig icke, uden Forhalning, paa Discretion wilde giwe, skulde ingens Lif der inde bliwe forskaanet.

Blew Hr. Christen Jenssen, Medtienner og Vice-Pastor til Skeelund Mee-nighed i Viborg Stift, af Dr. Andrea Rincopio, Episcopo Vandalico (eftersom Viburgensis waar død) i St. Botulphi Kirke i Aalborg inaugurerit.

D. 13. (23.) Dec. Der Commandeurens Enke-frue paa Hammershuus fornam, den største deel af garnisonen at wære uwillig til at defendere sig, og her waar tilmed ingen Apparence for dem til nogen hastig Secours at bekomme, opgaf hun Slottet, med hwis der waar inde, for de Danske, dog med denne eeniste accord, at mand skulde lade hende sin Seng, som hun laae paa, wære urørt. Hwilket ogsaa skiedd; og befandtis da, at hun i samme Seng hafde forwart alde sine Penge, bedste Tøy, og Klenodier, som de derfor, vi pactorum, lode hende beholde. Af Befestningen, som bestoed af 250 Mand, toge nogle Dansk tieniste; nogle, hwilke Svecus hafde af landet udskrewen, forføyede sig hiem til deris Bonde-Hantering igien; de andre, tilligemed Artiglerie-Officererne, blewe tagne til Krigs-fanger. Hwad Stycker, Ammunition og an-

det meere, der fantis paa Slottet, blev altsammen af victoribus erobret. Derpaa blev flitteligen efftersøgt, hvor nogle Swenske sig paa Landet hisd eller her kunde have forstucket, hvilke iligemaade blefwe dis-armerede og fangne; Og Bornholms Land hermed igien bragt under Kongl. Dansk Herskab.

D. 16. (26.) Dec. I Krud-brenderens Huus, som boede i Kongens Ny Boder i Kiöbenhafn, kom formedelst uagtsomhed Ild i Krudet, saa at den deel af samme Booder opfløy, og nogle Mennsker blewe skamferede.

D. 20. (30.) Dec. Døde i Kiöbenhafn Velbr. Fru Karen Ulfeld, Oluf Brockenhusis Frue til Urup, og sal. Jacob Ulfelds til Egeskou, fordem Rigens Cancellers Daatter, an. ætat. 48.

D. 21. (31.) Dec. Ankom til Kiöbenhafn nogle Skibe fra Bornholm, og tilbragde Kongen den önskelig tiidende, at samme Land waar (wed Jndbyggernes Revolte, Printzenskiolds Ombringelse, og Festningens Indtagelse) lyckeligen igien bragt under Hans Mayestets Hörsomhed.

D. 22. Dec. (1 Jan.) To Compagnier Polacker, hvilke General Czarnetzky hafde paa Partie udcommanderit, blewe af et sterkere Swensk Partie, som fra Friderichsodde waar udskicket, hasteligen overfaldne, og nesten hundrede af dennem nedlagte, nogle fangne i Friderichsodde indbragt, men nogle faa echapperede. Hworudower Czarnetzky blev forbittret, og et Par Dage der efter (vid. 24. Dec.) sögte Revange.

D. 24. Dec. (3. Jan.) Blef Kolding By og Slot, hvor et Compagnie Swenske Soldater waar til Besetning indlagt, af Polackerne, under General Czarnetzky's Commando, hasteligen overrumplet og indtagen; saasom Slottet ey helder waar saaledis fortificerit, at mand derinde kunde gjøre nogen synderlig modværn. Af de Swenske blewe 80 gemeene dræbte, i det hine furibundi Poloni nogle iblandt dennem nedsablede, men nogle förde de öwerst op paa det høye Taarn ibidem, som kaldis Kiæmpe-Taarnet, og dennem derfra howedkuld's nedstyrte. De andre, tilligemed Officererne, toge de til Krigs-fanger.

D. 27. Dec. (6. Jan.) Blef imod Aftenen et Skib fra Kiöbenhafn affærdiget, hvorpaa waar en god antall Krigs-folk, som skulde (effter wor Konges hemmelige Förstand med en deel af Malmöes Jndvaanere) hasteligen have anfaldet, og bemægtiget sig bemelte Stad, naar Borgerskabet der inde imidlertid imod den Swenske gvarnison, ejusqve Præfectos, revolterede. Men see, samme Skib, kom om Natten, wed Styremandens Uagtsomhed (effterdj det waar meget mørkt), paa grunden wed Saltholm at sidde, og kunde icke komme wiidere fort.

D. 28. Dec. (7. Jan.) Kom det Skib, som skulde have været til Skaane, samt indehavende Folk, tilbage igien til Kiöbenhafn med uforrettet sag. Hvorudover Styremanden blev kast i det blaa taarn. Jmidlertiid gick det Anslag, som mand hafde paa Malmöe, Krebsgang. Men det forblef icke herwed. Thi mange gotfolk i samme Bye Malmöe, som hafde i Anslaget waaren medwiidere, og spunden paa, Staden i Danskens Hænder at forraade, kom over dette i stor Ulycke og Uleylighed.

D. 31. Dec. (10. Jan.) Blef Hr. Ebbe Ulfeld, som, for mistankes Skyld, hafde waaren arresteret j Kiöbenhafn udj 16 uger, derfra, effter Kongl. ordre, til den festning Nachskou i Lolland bortført.

RES EXTERÆ

19. (29.) Januar. Døde til Rom af Podagra Marcus Antonius Borghese, Fyrste af Rosano anno ætat. 60.

24. Februar. Døde til Schwerin den gamle hertug af Meckelnburg Adolphus Fredericus, an. ætat. 69. hannem i Regieringen sammesteds hans eldste søn hertug Christian succederede.

9. Martij. Holdte kongen af Ungarn og Behren Leopoldus sit pregtige Jndtog til Frankfurt am Meyn.

18. Martij. Cardinal Marcus Antonius Bragadinus døde til Rom anno ætatis 62 Cardinelatus 7 no.

19. Martij. Døde til Venetien hr. Bertuccius Valiere, hertug for Republiqven Sammesteds, af et sting i sin Siide, der hand ickun paa andet Aar samme høye charge hafde betient.

29. Martij. Blef den Ædle herre Johannes Pesaro af de Venetianer udvaldt til en ny hertug for deris Republiqve, ti dage effter den forriges dødelig afgang.

9. April. Blef fød til Dysseldorp hertug Johannes Wilhelmus Josephus, filius Philippi Wilhelmi, Comitiss Palatini ad Rhenum, lin Neoburg et postea electoris Palatini et Elisabetæ Amaliæ, Hassiacæ, som siden effter høybemelte sin sal. faders død an. 1690 blef Churfyrst til Heidelberg.

14. April. Ud paa Natten opkom i den Stad Lauenburg i Hinterpommern en ulyckelig Jldbrand, hvor ved den halve Bye afbrendte tilligemed den store Catholiske kirke og skole Saawelsom og Raadhuuset, hvor de Evangeliske pleyede at holde deris kirkeforsamling. Neste dag tilforn waar de kongl. Polniske Commissarii der ankomne, for at indrømme (nomie Regis et Regni Poloniæ) samme stad til de Brandenburgiske.

25. Maii. Lagde Churfyrsten af Sachsen Johannes Georgius II med egen haand, og hærlige ceremonier den første sten til en Luthersk-Evangelisk kirke, som blev bygt i den Grewelig stad Hanau, ved den Residerende Greves ibidem Friderici Cassimiri bekostning.

6. Junij. Døde til Wien den unge keyserlig Prindtz Ferdinandus Aloysius, som waar den Römerske keyser Ferdinandi III yngste søn der hand ickun hafde lewet j et aar og 4 maaneder.

8. Julij. Til Franckfurt blev Ertz-hertug Leopoldus, Rex Ungariæ et Bohemiæ. udj Conclavi Ved St. Bartholomæi Stiffts kirke udvalt af samtlige Churfyrsterne til Romerske keyser.

22. Julij. Blef kong Leopoldus i St. Bartholomæi kirke i Franckfurt kronet til Romersk Keyser med stor pragt og hærlighed. Elector Coloniensis forrettede salvingen samt Messe-tjenesten, men de 3 Geistlige Churfyrster waare samtligen om at sette hannem Kronen paa.

3. September. Døde til Londen Olivier Cromwel, Proctector i Engelland, Skotland og Jirland, paulo ante horam 4 pomeridianam.

17. September. Døde til Leipzig den fordreflige Polyhistor, Criticus og Philologus, Hr. Caspar Barthius, sac. Romani Imperii Eqves, sit 71 alders aar.

3. Octobr. Den Regierende hertug af Modena, Franciscus, som nu commenderede den fransöske armee i Italien, döde til Borgo-Vercelli, ud paa Natten, anno ætatis 49.

3. Decemb. Døde til Stetin i Pommen den fornemme Theologus og Historicus, Dr. Joh. Micrælius, SS. Theol. Doct. et Professor, og Gymnasii Stetiensis Rector, anno ætat. 62.

11. Decemb. Blef Dronningen af Spanien, Kong Philippi IV Dronning og gemahl, forløst til Madrid med en ung Prindtz, som siden i daaben blev kaldet Ferdinandus Thomas Joachim.

Summary

JENS CHR. V. JOHANSEN: *1658 – a year in the Diaries of Jens Bircherod*

Jens Bircherod was bishop of Aalborg from 1693 until his death in 1708. In the bishop's palace he started what was to become his life's work: a diary stretching from his birth in 1658 and until his death.

51 quarto volumes of paper were written, but unfortunately the four volumes from 1688 till 1691 have been lost. All diaries are designed in the same way; each page, covering one single day, is divided into three columns with the headings: 'res meae', 'res patriae' and 'res exterae'. After each month follows an appendix with various letters and documents. Bircherod relates both large and small events and gradually the smaller events tend to dominate. It is, of course, no problem to trace the origin of the information relating to his adult life. But that he should take his diaries right back to the time of his birth makes it interesting to search for the sources available to him. It appears from the diaries that he often corresponded with his mother, who died in the same year as he did, and undoubtedly he would have obtained a great deal of information from her about his first year. It is more problematic to determine where Bircherod got his information from about the major events taking place in 1658: the peace at Roskilde, the Swedish resumption of the war, the first assault on Copenhagen and the liberation of Bornholm, just to mention a few. One may conclude that Bircherod did not copy anything from handed down accounts of these events. But it seems entirely likely that he has taken advantage of his position in the university library and archives to do some research before becoming dean at Regensen (student hall at Copenhagen University) in 1684.

APPENDIX

Februar:

Ad D. 8. De Dr. Nicolai Bentonii assumptione in Facultatem Medicum Hafniensem, Ita scribit Th. Bartholin in *Orationum Varii Argumenti*, Hafniæ An. 1668, p. 279 seq.

Brev fra Iver Vind og Mogens Høeg til Sivert Urne af 28. april 1657.

Marts:

Fredens deklamation som i Odense Offentlig blev oplæst.

April:

Jani J. Bircherodii exercitationum philosophicarum contra Atheos Prima, de Atheismo in genere.

Maj:

Brev fra Peter Schumacher til Th. Bartholin.

Juli:

Brev af 27. februar 1648 fra Christian IV til Jesper Brochmand, Hans Resen og Laurids Martensen om Kirsten Munchs tiltale mod disse tre personer.

Ad. D. 14] Biskop Lauritz Jacobsens skrivelse til min morfar, da denne var blevet bedt om at prædike over Kirsten Munchs og hendes datters lig.

Thomæ Chr. Blichfeldis Carmen ad Parentem meum.

Christian IVs indbydelse til Karen Kruse og Oluf Parsberg til Leonora Christines og Corfids Ulfeldts bryllup 29. juni 1636.

Brev af 24. juni 1651 fra Hannibal Sehested om, at han opgiver sine officielle poster.

August:

Brev fra Holger Rosenkrants til professor Daniel Sennert i Wittenberg (oktober 1623).

Brev af 2. januar 1657 fra Anders Bille til borgmester Thomas Brodersen ang. 500 speciedaler på regnskab.

Brev af 22. januar 1644 fra Jesper Brochmand om landemode i Roskilde 30. og 31. januar 1644.

Brev af 6. februar fra Jesper Brochmand til provster og præster på Sjælland.

Brev af 27. februar 1644 fra Christian IV til Jesper Brochmand om optagelse af et lån hos gejstligheden.

Christian III's åbne brev af 10. marts 1529 [SIC] om skiftet efter Christen Friis til Ougaard.

September:

Kong Karl af Sveriges brev til den danske konge af 12. august 1611 og dennes svar af 17. august 1611.

December:

Brev fra Simon Pauli til Hans Ulrik Gyldenløve af 28. januar 1645.

Christian III's fundats af 6. december 1558 om Århus domkirkes præbender.

Christian III's åbne brev af 9. december 1558 om at præsten i Grenå skal oppebære skyld og landgilde af Gamel kirke til at betale en kapellan.

Ligsten over Johan de Beveren af Dordrecht, der døde 5. januar 1659, i Grenå kirke.